

Autora: Maria Ximena Perez Benasco
Títol: El conflicte de Gallecs: La lluita per la protecció de l'espai.
Ensenyament: Ciències Polítiques i de l'Administració.
Tutora: Mar Aguilera Vaqués
Curs: 2014/2015

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ	1
2.	GALLECS: CARACTERÍSTIQUES DE L'ESPAI	6
2.1	L'activitat agrícola a Gallecs	6
2.2	Gallecs com a zona d'esbarjo i oci	8
2.3	Funció pedagògica i socioeducativa de Gallecs	9
3	LEGISLACIÓ APLICABLE AL TERRITORI DE GALLECS	10
3.1	Els anys '70: un canvi de direcció en la protecció d'espais naturals.....	10
3.1.1	La creació de l'Institut Nacional per a la Conservació de la Natura (ICONA).11	
3.1.2	La Missió 565	12
3.1.3	Llei d'Espais Naturals Protegits de 1975.....	13
3.1.4	Inventari Obert d'Espais Naturals de Protecció Especial	14
3.2	Els anys '80: Un intent fallit de conjugar polítiques estatals amb polítiques autonòmiques	14
3.2.1	La Llei 12/1985 d'Espais Naturals.....	15
3.3	La Llei d'Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres de 1989	16
3.4	Conclusions de la normativa Espanyola i Autonòmica en matèria de medi ambient	18
4	L'ACTUR DE SANTA MARIA DE GALLECS	19
4.1	La creació de Santa Maria de Gallecs S.A	22
4.1.1	Alternatives per l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs	23
4.2	El traspàs de competències Estat - Generalitat.....	24

4.3	El Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya i la no-inclusió de Gallecs dins d'aquest.....	28
5	EL CONFLICTE PER LA PROTECCIÓ DE GALLECS: ACTORS I PERSPECTIVES	30
5.1	Dos municipis, dos posicionaments: el cas de Mollet del Vallès i Parets del Vallès	30
5.1.1	El cas de Mollet del Vallès	30
5.1.2	El cas de Parets del Vallès.....	32
5.2	El problema de l'activitat agrícola	33
5.3	El Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs: hem arribat a la fi del conflicte?	36
5.3.1	La Incorporació de Gallecs dins el Pla d'Espais d'Interès Natural	38
5.4	La venda de Can Banús i la reactivació del conflicte.....	39
5.5	Actors participants en el conflicte per la defensa de Gallecs.....	41
5.5.1	Institut Català del Sòl	41
5.5.2	Els partits polítics	41
5.5.3	Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca	44
5.5.4	Els grups ecologistes i grups de defensa del territori	45
5.5.5	Els Pagesos	46
5.5.6	El Parlament de Catalunya.....	46
4.1.1	La Comunitat acadèmica	47
5.6	El Consorci de l'Espai Rural de Gallecs, agent fonamental en la gestió del terreny	48

6	PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ DE GALLECS	51
6.1	Les diferents propostes de protecció pel Gallecs	51
6.1.1	Les propostes de creació d'un Parc Agrícola o Parc Rural	51
6.1.2	La proposta de Sandrine Alinat	53
6.2	Breu proposta personal per una millora en la protecció de Gallecs.....	54
6.2.1	Augment del territori inclòs dins del Pla d'Espais d'Interès Natural.....	55
6.2.2	Inclusió de Gallecs dins la Xarxa Natura 2000.....	56
6.2.3	Creació de Taules de Negociació	58
6.2.4	Redacció d'un Pla d'Usos i d'un Pla Especial per Gallecs	59
6.2.5	Delimitació d'un pre-parc.....	60
7.	CONCLUSIONS	61
8.	BIBLIOGRAFIA	64
9.	ANNEXOS.....	69

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball és un estudi de cas sobre la problemàtica protecció d'un espai obert¹ de la plana Vallesana: el Gallecs. Aquest és un espai rural situat al nord de Barcelona que conserva gran part dels seus valors naturals i paisatgístics en un entorn altament urbanitzat com és la Regió Metropolitana de Barcelona serveix com a espai de lleure i cultural per als municipis del voltant de la zona.

Des d'un punt de vista geopolític, Gallecs es troba en una situació delicada ja que, si considerem quina és la definició de l'àrea metropolitana de Barcelona², Mollet i part del Gallecs estarien inclosos. Es troba a més en una zona que és el Vallès que concentra gran part de la població que treballa a Barcelona i que, per tant, son municipis que serveixen per descongestionar la capital.

Gallecs té un valor paisatgístic i biològic molt important donada la seva diversitat de flora i fauna³ i els seus nombrosos elements arquitectònics amb gran valor històric i artístic com ho és la Església de Santa Maria de Gallecs; aquest fet, ha suposat que durant anys es reivindicui la protecció d'aquest territori. A més, és una zona que, per les seves característiques és apte tant pel conreu com per assentaments humans; per tant, parlem d'una zona amb uns usos tant econòmics com socials que esdevé una important font d'activitat econòmica a nivell agrari gràcies a la seva pluralitat de conreus que serveixen per alimentar el bestiar i per comercialitzar amb ells.

Intentar lligar les diferents maneres de viure dels pagesos del Gallecs amb les persones dels nuclis urbans propers que busquen aquí una zona d'esbarjo ha estat un element clau no només a l'hora de mantenir un equilibri en el territori, sinó també a l'hora de lluitar per la seva protecció. Una mostra d'això la vam veure el passat 19 d'abril de 2015, on persones de

---

¹Entenem per espai obert aquell lloc lliure d'una ciutat, d'un barri en el qual la població pot desenvolupar activitats de caire social, cultural, educatives o de lleure. El Pla Territorial Metropolità de Barcelona dona la definició següent: "El conjunt integrat d'espais oberts té un valor propi prioritari, mes enllà del simple agregat de peces disperses d'espais mes o menys protegits. Part essencial de l'exigència ecològica i de l'estabilitat temporal del desenvolupament, el sistema d'espais oberts esta constituït per massissos muntanyosos, lleres fluvials, zona litoral, boscos i àrees agrícoles d'especial interès. No esta absolutament lliure d'edificacions i usos, però es clarament no-ciutat". Com veurem al llarg de treball, aquesta definició s'hi diu molt bé amb el que és Gallecs.

²L'àrea metropolitana de Barcelona compren una cinquantena de municipis amb una superfície de 840km², una població de 3.3 milions d'habitants i una densitat de 4.000 hab./ km².

³Gallecs suposa un contenidor d'ecosistemes amb diferents tipus d'espècies d'ocells, serps, plantes, arbres, etc. fàcilment observables.

diversos municipis, pagesos i no pagesos, van sortir als carrers demanant que no es toqui el Gallecs, i fent pressió per aconseguir una major protecció d'aquest espai.

Allò que m'ha mogut a fer el meu Treball de Final de Grau sobre la problemàtica davant la protecció del Gallecs han estat diversos factors. En primer lloc, l'interès que he tingut sempre sobre qüestions ambientals i la meva convicció de que, el creixement econòmic de les actuals societats capitalistes no és sostenible i de que no es pot créixer sense mesura i a qualsevol preu; estic convençuda de que s'ha de posar límits a aquest tipus de creixement poc respectuós amb el medi ambient perquè de fet, així ho contempla la Constitució Espanyola quan en el seu article 45, recull que tothom té dret a gaudir d'un medi ambient adient per al desenvolupament de la persona, així com el dret a conservar-lo. A més, els poders públics hauran de vetllar per la utilització racional dels recursos naturals per tal de protegir i millorar la qualitat de vida i defensar i restaurar el medi ambient⁴.

En segon lloc, la meua proximitat geogràfica a l'espai que ocupa Gallecs ha servit com a incentiu a l'hora d'interessar-me per aquell lloc ja que jo hi visc molt a prop i durant un parell d'anys vaig estudiar a l'IES Gallecs de Mollet del Vallès, municipi al qual pertany la major part de Gallecs. Institut que, tal i com el seu propi nom indica és molt proper a aquest espai. Per tant, vaig conèixer de primera ma com era aquest territori i tot el que aportava a nivell paisatgístic i també pedagògic, ja que era un punt de visita per part de moltes escoles de la zona i del propi Institut també.

I per últim, el fet de poder fer les pràctiques dins l'organització comarcal d'un partit polític m'ha ajudat a veure des d'una altra perspectiva aquest espai; ja no només com a un espai obert, sinó també com a un espai de conflicte a nivell municipal i supramunicipal entre partits de diferent color polític, entre població i govern, entre els propis pagesos, etc. d'aquí que trobes en aquesta temàtica, un bon encaix des del punt de vista polítològic.

De les característiques de l'entorn que he explicat al principi d'aquesta introducció es desprèn l'interès social que té aquest estudi, ja que, conèixer aquest espai i les seves peculiaritats ens ajuda a comprendre per què hi ha aquest interès en la seva protecció. Tot i la seva importància paisatgística i biològica però, en aquest treball el que realment és

---

⁴ Aquests preceptes venen recollits a la Constitució espanyola de 1978 en el seu títol I, dels drets i deures fonamentals, capítol tercer, dels principis rectoris de la política social i econòmica.

important donat l'enfocament que tindrà, és la qüestió de conflicte polític i social a l'hora de protegir l'espai i la confrontació d'interessos dels diversos actors que hi intervenen.

Els diferents autors coincideixen en que la problemàtica de Gallecs no ha pogut ser solucionada degut a que no hi ha una política urbanística definida; l'únic que s'ha pogut fer es dur a terme diferents plans com el PEIN o com els Plans Territorials però que no tenen la fermesa que cal per a la solució d'aquesta problemàtica ja que en cada etapa s'anteposen els interessos econòmics del moment davant la necessitat de protegir el medi ambient i la zona del Gallecs com una zona verda, pulmó de la plana vallesana.

El color polític de cada Ajuntament ha estat decisiu a l'hora de prendre decisions; el principal problema és que els Ajuntaments no han abordat la problemàtica des d'un punt de vista global i de conjunt del territori sinó que han optat per prendre aquelles decisions que en un moment determinat han considerat més profitoses pels seus interessos particulars.

Per tant, per tenir una visió global de quina és la problemàtica vers al Gallecs, no ens cal només amb conèixer els motius ambientals que reclamen la seva protecció, sinó que ens cal també entendre el context sociopolític i econòmic en el qual s'ha desenvolupat un conflicte que porta latent ja quaranta anys.

Pel que fa a la hipòtesis principal d'aquest treball, primer hem de saber que Gallecs està considerat com a un espai d'interès natural gràcies al Decret 156/2009 que va ser aprovat el 20 d'octubre de 2009 incloent així 698,91 hectàrees que formen part de Gallecs dins del Pla d'espais d'interès natural (PEIN). Aquesta incorporació va suposar la protecció de part del territori de Gallecs però, com veurem al llarg del treball, gran part del territori va quedar exclosa d'aquesta figura de protecció. Per tant la hipòtesi del meu treball és la següent: *El Pla d'espais d'interès natural aplicat a Gallecs és insuficient per garantir una protecció total d'aquest territori, fet pel que s'han de buscar alternatives a la situació de protecció actual.*

D'aquesta hipòtesi principal, se'n pot derivar una sub hipòtesi si la primera quedés contrastada en referència a buscar una figura que protegeixi millor Gallecs, aquesta hipòtesi és la següent: *Ja que el PEIN no es una figura suficient per protegir aquest espai, seria bo incloure'l en la Xarxa Natura 2000 per millorar la seva protecció.* Aquesta sub hipòtesi sorgeix quan, al llarg de la meva investigació, vaig trobant diferents figures en diferents nivells administratius que potser també podrien respondre a la necessitat d'una major protecció i que es podrien coordinar amb les figures que ja actuen actualment.

Per poder contrastar aquesta hipòtesi el meu treball ha tingut tota una part teòrica en la qual he consultat la diferent bibliografia existent sobre la temàtica. El problema amb la bibliografia és que, en general, es bastant antiga i la informació disponible a internet a la web de diferents grups ecologistes i de defensa també està poc actualitzada, de fet, en alguns casos aquesta informació porta sense actualitzar-se gaire bé deu anys⁵.

Un altre problema de la bibliografia existent és que hi ha molts llibres, publicacions i articles que parlen sobre el valor paisatgístic i biològic de Gallecs explicant com és la seva flora i la seva fauna, però pocs són els llibres que expliquen el conflicte a nivell polític i social que hi ha hagut al llarg dels anys en aquest territori, fet que limita encara més l'ús que n'he pogut fer de la bibliografia trobada.

A més de la bibliografia específica sobre Gallecs n'he fet servir d'altra més tècnica sobre les figures de protecció dels espais naturals a Espanya per conèixer concretament la figura del PEIN i d'altres, a més de conèixer per quines lleis es regulen aquestes figures. He de dir que, tot i que m'hagués agradat poder aprofundir més en el paper de la Unió Europea en les qüestions ambientals no ho he pogut fer ja que sinó, hagués quedat un treball massa extens i poc específic.

Donat que aquest treball és un estudi de cas, tot el que he investigat de manera autònoma amb recursos bibliogràfics o mitjançant la xarxa, ho he hagut de complementar amb visites sobre el terreny, assistència a xerrades d'experts, reunions de la Plataforma de Defensa del Gallecs i amb entrevistes amb activistes, membres de la plataforma i membres d'alguns dels Ajuntaments afectats.

Aquestes entrevistes m'han donat una visió molt més global del conflicte en sí que m'ha ajudat a complementar tota aquella informació incompleta o poc actualitzada que havia obtingut prèviament per altres mitjans. Gràcies a aquestes entrevistes també he pogut plantejar-me quines podrien ser les vies més adients per una millora en la protecció de l'espai i també han sigut molt reveladores pel que fa d'altres problemàtiques que sorgeixen en aquest terreny, però que moltes vegades els llibres no recullen.

---

⁵ Tot i que durant les últimes setmanes s'ha reactivat la problemàtica a les xarxes donada la manifestació del passat 19 d'abril d'aquest any i llavors podem trobar alguna informació sobre tot a les notícies una mica més actualitzada.

Aquest treball tindrà una estructura bastant senzilla per tal de poder explicar el conflicte del Gallecs de la manera més entenedora possible i així també poder plantejar les possibles solucions i contrastar les hipòtesis. Per començar posaré en context què és Gallecs i per què és un territori mereixedor de protecció explicant també quines son les lleis i normatives que, actualment fan possible la seva protecció; més endavant, passaré a explicar el conflicte en si fent una mena de repàs cronològic dels fets més importants en aquests quaranta anys i quins han estat els actors que hi ha intervingut en el conflicte. Per últim, exposaré les propostes per un canvi en la protecció de Gallecs i contrastaré les hipòtesis inicials del treball per acabar fent una conclusió de la qüestió tractada.

2. GALLECS: CARACTERÍSTIQUES DE L'ESPAI

És impossible entendre la motivació d'aquest treball i per que existeix la necessitat de protegir aquest espai si no coneixem quines son les característiques de Gallecs. Conèixer com es aquest territori, quines activitats es duen a terme i quina importància té dins de l'ordenació urbanística és fonamental per comprendre per què hi ha una fort pressió social per part d'aquells qui entenen Gallecs com alguna cosa seva.

Quan parlem de Gallecs estem parlant d'un territori agro-forestal de 734 ha, una de les àrees mes grans de la plana vallesana, integrat per sis municipis: Mollet del Vallès, Santa Perpètua de Mogoda, Palau-solità i Plegamans, Parets del Vallès, Lliçà de Vall i Montcada i Reixac⁶. Esta situat a la zona central de la depressió del Vallès, a 15 km al nord de Barcelona, drenat per les rieres de Caldes, del Caganell o de Gallecs i de Merdans, també anomenada riera Seca, totes elles afluents del Besòs⁷.

La delimitació exacta de tota la zona del Gallecs és difícil, és per això que normalment per definir aquest territori es té en consideració la zona afectada per l'ACTUR de Santa Maria del Gallecs, el qual veurem a continuació, tot i que quan es parla de la seva protecció també es tenen en compte d'altres terres agrícoles i forestals situades al nord i a l'est de l'àrea expropiada, ja que es considera que tot en conjunt és un paisatge agro-forestal que ha de ser protegit.

D'entre els usos que se li dona a Gallecs trobem per una banda un us agrícola i per tant de forta importància econòmica, i per altra banda un us com a zona d'esbarjo, el qual té un fort component social a mes de les tasques socioeducatives i pedagògiques que es duen a terme en aquest territori. Aquests usos, els veurem més detallats a continuació.

2.1 L'activitat agrícola a Gallecs

L'agricultura és la principal activitat d'aquest espai. Els cultius extensius i de secà son els dominants on s'hi conreen blats antics com l'espelta o el blat del cor del qual s'obté farina i la cervesa ecològica Toc d'espelta que es comercialitza a la zona⁸. Podem trobar també

---

⁶ En molts documents i estudis sobre Gallecs, fins i tot en aquest treball, també es fa referència al municipi de Polinyà com a propietari de part de Gallecs. El fet de que aquí no s'inclouï com a municipi afectat és perquè tots els terrenys propietat de Polinyà que son zona de Gallecs han estat completament urbanitzats.

⁷ Per a més informació sobre la situació de Gallecs consultar l'annex 1.

⁸ Per a més informació sobre els tipus de conreus de Gallecs consultar l'Annex 4.

llegums com la mongeta del ganxet o la llentia pardina i d'altres cereals com el sègol i l'ordi a més d'haver un conreu d'hortalisses fresques i de temporada⁹.

Actualment l'activitat agrícola s'ha anat reduint, però podem dir que hi ha hagut un avenç en aquest tipus d'activitat ja que es va passar d'una agricultura molt bàsica que servia per alimentar al bestiar cap a una agricultura mes enfocada a l'alimentació humana. Aquest canvi d'orientació de la producció ha servit per donar un nou enfocament al territori i començar a comercialitzar els seus productes¹⁰ els quals tenen el certificat ecològic del CCPAE (Consell Català de Producció Agrària Ecològica) i es comercialitzen amb la denominació de la marca Producte de Gallecs.

Des de l'any 2005 hi ha hagut una aposta molt forta per part del Consorci de Gallecs per enfocar aquesta producció des d'una vessant ecològica. Una agricultura ecològica i respectuosa amb el medi ambient és una manera de protegir també l'entorn, ja que l'ús de pesticides, per exemple, afecta la fauna de la zona. Amb aquesta agricultura ecològica es pretén crear a la zona una cultura alimentària que remarqui la importància de menjar bé i sa, amb productes de proximitat on pugui haver un vincle directe entre el productor i el consumidor creant així la cultura del "KM 0"¹¹.

En consonància amb aquest objectiu de fer arribar el producte de Gallecs al consumidor, s'ha creat l'Agrobotiga de Gallecs, un petit comerç de proximitat gestionat pels propis pagesos del territori on podem trobar els productes ecològics no només de Gallecs sinó també d'altres zones amb conreus ecològics, a més de productes artesans de la comarca.

El projecte ECOMENJA és un projecte de menjadors escolars ecològics en el qual Gallecs també hi participa aportant els seus productes als menjadors de les escoles de la zona, per tal d'aconseguir un doble objectiu: per una banda millorar la qualitat de l'alimentació dels nens i nenes que mengen a l'escola i per altra banda fer una tasca pedagògica entre els més petits per tal que creixin impregnats d'una cultura de menjar sa, ecològic i de proximitat.

---

⁹ La majoria dels conreus són de cereals degut a que estem en una zona amb poca aigua, tot i que a aquells terrenys que estan tocant per exemple, la Riera Seca, en haver-hi una major concentració d'aigua es poden conrear fruites i hortalisses de temporada.

¹⁰ Actualment a Gallecs disposen de camps d'experimentació de blat.

¹¹ Es considera que un plat és KM 0 quan, com a mínim, el 40% dels productes que componen aquest plat provenen d'un productor local.

Per tant, a grans trets, hem pogut veure com l'agricultura que es duu a terme a Gallecs té un paper fonamental no només a nivell intern dins del propi territori sinó pel que fa a la funció social que compleix aquesta nova agricultura ecològica. Aquesta activitat per tant, és mereixedora d'una protecció especial per part de les Administracions, i no només protecció, sinó que també s'hauria d'animar a aquestes Administracions a que juguin un paper actiu fomentant aquesta mena d'activitats.

2.2 Gallecs com a zona d'esbarjo i oci

Degut a la situació que ocupa el Gallecs dins els diferents termes municipals amb els quals limita, aquest territori esdevé important pel que fa a les activitats d'oci de la població de les diferents localitats. Aquestes activitats són de diferents tipus i en podem trobar els horts familiars que també esdevenen zones de pícnic, pícnic dominicals, activitats esportives com l'aerodelisme, el running, el ciclisme, a més de la fotografia, la pintura paisatgística, l'observació d'ocells i les passejades.

La majoria d'aquestes activitats no suposen cap agressió al medi ambient o una mínima agressió cap a aquest, però d'altres activitats sí que en són un perill; en el cas de l'aerodelisme, la pista situada al costat del bosc de Can Jornet té un gran impacte sobre tot acústic cap a l'ornitofauna. A més, els horts familiars i els pícnic suposen un fort impacte pel que fa als residus que les persones avoquen, a més que aquests, moltes vegades fan foc per tal de cuinar i això, sense una correcta regulació pot suposar un perill per la zona.

A més, a Gallecs s'organitzen diverses fires i festes com la calçotada popular que es fa al març, la festa major de Gallecs al juliol, i diferents fires com la de l'espelta, la de la mongeta de ganxet, del cigró menut i de la lletia pardina o la fira de nadal. En aquestes fires es sol mostrar que és el que es fa a Gallecs, quins productes es comercialitzen, quines espècies hi trobem, etc.

Tot i que cal una regulació clarament marcada en quant a les activitats d'oci que es duen a terme dins el Gallecs per tal que aquestes no suposin un atac a l'entorn, també és veritat que aquesta mena d'activitats han de ser preservades ja que formen part del que és Gallecs: un entorn de tots i totes on poder fer esport o activitats de lleure en un entorn natural i també protegit.

2.3 Funció pedagògica i socioeducativa de Gallecs

Gallecs com a entorn natural i amb una diversitat paisatgística important és un lloc clau per dur a terme activitats amb infants i amb col·lectius que requereixen una especial atenció dins la comunitat. Trobem aquí un espai idoni per a l'educació ambiental donada la seva important biodiversitat i la seva proximitat amb els nuclis urbans.

Tal com s'explica a la pagina web del Consorci de Gallecs, l'oferta pedagògica que s'ofereix a les escoles es centra en l'agricultura ecològica, les energies renovables, la fauna, els boscos i la flora, la cuina amb productes del territori i l'art. El projecte ECOMENJA que hem anomenat abans, a més de tenir un clar objectiu nutricional, té també una vessant pedagògica amb la finalitat de crear una cultura de menjar bé entre els més petits.

A més de intentar traslladar el Gallecs a les escoles i de fer diferents sortides de les escoles cap a Gallecs per conèixer la zona, la tasca socioeducativa de Gallecs va més enllà ja que el Consorci col·labora amb diferents associacions que treballen amb persones de col·lectius sensibles com poden ser persones amb necessitats educatives especials o persones que requereixen una reinserció en el mercat laboral. També es treballa amb persones que han de fer serveis a la comunitat per exemple per fer tasques de neteja de l'espai sobre tot; aquesta es una manera també d'apropar el Gallecs a tothom.

3 LEGISLACIÓ APLICABLE AL TERRITORI DE GALLECS

3.1 Els anys '70: un canvi de direcció en la protecció d'espais naturals

Tot i que en aquest apartat es tractaran bàsicament els canvis que es van donar durant la dècada dels '70 i que van suposar un avenç important pel que fa a la protecció d'espais naturals, cal fer la vista mes enrere per trobar els veritables inicis de la protecció d'espais naturals a Espanya i adreçar-nos fins al 1916 quan es va promulgar la Llei de creació de Parcs Nacionals¹².

Aquesta Llei no va ser un text gaire extens ja que només constava de 3 articles que bàsicament definien aquest tipus de Parcs¹³ i s'estipulava com es faria la seva creació. Un any després es va publicar el Reglament que recollia les mesures possibilitadores del compliment d'aquests tres articles¹⁴.

Aquest Real Decret obligava a la creació d'una Junta Central de Parcs Nacionals amb un president, un vicepresident, sis vocals i el Comissari Regi de Turisme com a vocal nat. L'objectiu d'aquest organisme, tal com explica Alfonso Mulero (2002: 20), era ratificar les actuacions del comissari y proposar al govern les declaracions d'espais naturals protegits. Cada un dels Parcs Nacionals que es declaraessin havia de tenir també la seva pròpia Junta presidida pel Comissari General i amb un enginyer-cap del districte federal on estigues situat el Parc, un catedràtic de Ciències Naturals i del president d'alguna associació o societat relacionada amb qüestions ambientals.

Una qüestió important d'aquest Real Decret és que estableix la necessitat d'inventariar tots aquells llocs que poden ser susceptibles de ser protegits i atribueix als enginyers dels districtes l'obligació d'elaborar aquest catàleg en cadascuna de les seves respectives zones.

Per tant, tot i que aquesta llei com he comentat abans era curta i no s'estenia massa en el seu contingut, va ser un pas molt important en quant a intentar catalogar d'alguna manera aquells espais d'interès natural i protegir-los davant possibles amenaces i atacs urbanístics

---

¹² Llei de 7 de desembre de 1916, de creació de Parcs Nacionals a Espanya.

¹³ "Son parques nacionales, para los efectos de esta ley, aquellos sitios o parajes excepcionalmente pintorescos, forestales o agrestes del territorio nacional que el Estado consagra (...)"

¹⁴ Real Decret de 23 de febrer de 1917, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei de Parcs Nacionals del 8 de desembre de 1916.

o referents a l'explotació econòmica i va construir els ciments de la protecció d'espais naturals a l'Estat espanyol.

Ja situats en la dècada dels '70, trobem veritables iniciatives per tal de establir un sistema sòlid d'espais protegits. Entre aquestes iniciatives, Alfonso Mulero (2002: 37) destaca quatre que són les que més repercussions han tingut en els nostres dies; aquestes actuacions són: la creació de l'Institut Nacional per a la Conservació de la Natura, la Missió 565, la Llei d'Espais Naturals Protegits de 1975 i la elaboració de l'Inventari Obert d'Espais Naturals.

3.1.1 La creació de l'Institut Nacional per a la Conservació de la Natura (ICONA)

Aquest Institut va ser creat l'any 1971 mitjançant Decret-Llei en el sí del Ministeri d'Agricultura i substituint La *Dirección General de Montes*. La seva aparició es dona en un moment molt específic de la història espanyola on es donen a l'hora diversos factors que afavoreixen el creixement d'una cultura de cura del medi ambient.

Espanya vivia un moment de canvi social i ideològic; l'augment de les relacions amb d'altres països més desenvolupats, un creixement econòmic que portava implícit un augment de la contaminació a més d'un augment de la demanda de zones verdes d'esbarjo per part de la població va posar l'accent en la necessitat de crear institucions com la ICONA que gestionin els espais naturals.

La seva finalitat era la de disposar de l'autorització per part de les forces polítiques i dels mitjans necessaris (tant econòmics com humans) per abordar una actuació planificada i de gran abast en matèria d'espais protegits¹⁵. La idea fonamental era poder dur a terme un control administratiu sobre aquelles zones que requerien una protecció especial per les seves característiques. Dins de les diverses funcions que se li van atribuir a aquest organisme es poden veure, entre d'altres, l'estudi i investigació dels recursos naturals renovables, la conservació i la millora del sol agrícola i forestal, la protecció del paisatge, la creació i administració dels Parcs Nacionals i Llocs Naturals d'Interès Nacional, etc.

L'ICONA va ser fortament criticat pels grups ecologistes, però, tot i així, va suposar una revitalització per a la política d'espais naturals d'aquell moment (Mulero, 1995). El problema de l'Institut va ser que no va rebre el suport econòmic, legislatiu i administratiu que realment

---

¹⁵ Decret-Llei 17/1971, de 28 d'octubre, pel qual es modifica l'Administració Institucional del Ministeri d'Agricultura s'encomana al Govern la reestructuració de dit Departament.

li calia per dur a terme el seu objectiu de protecció dels espais naturals, per això es van posar en marxa diferents actuacions per la seva part per tal d'omplir aquesta manca de recolzament.

Finalment, en 1991, aquest Institut va ser substituït per la Direcció General de Conservació de la Natura ja que la majoria de les seves competències havien estat assumides per part de les Comunitats Autònomes. La creació d'aquest Institut i la seva incapacitat per dur a terme la seva funció de protecció ens pot donar una pauta de com, els governs, creen organismes que tècnicament haurien de dur a terme certes actuacions en benefici de la comunitat però que a l'hora d'abastir-los d'allò que necessiten no estan disposats a cedir recursos.

3.1.2 La Missió 565

Aquest projecte va ser una iniciativa de l'ICONA posada en marxa el 1973 i que tenia com a finalitat *disposar de l'autorització política i dels mitjans necessaris per abordar una actuació planificada i de gran abast en matèria d'espais naturals protegits* (Mulero, 2002: 39). L'objectiu bàsic d'aquest projecte era la creació i millora de 500.000 hectàrees d'espais naturals sotmesos a protecció especial en un període de sis anys i amb una inversió màxima de 5.000 milions de pessetes.

Per tal d'aconseguir aquest objectiu, el projecte contemplava la necessitat de dur a terme tres mesures de tipus legal, financer i administratiu. Pel que fa al primer tipus, s'hauria d'aprovar tant aviat com fos possible una Llei d'Espais Naturals Protegits; les mesures de tipus financer demanaven que es dotes a l'ICONA dels recursos econòmics necessaris per al seu funcionament, i per últim en quant a les mesures de tipus administratiu, aquest projecte requeria que es fes un Inventari Nacional de tots aquells espais que fossin susceptibles de protecció per les seves característiques.

Aquest projecte finalment no va ser dut a terme degut a que el Ministeri d'Hisenda no va dotar l'ICONA d'aquells recursos econòmics que demanava, tot i així, els projectes legals i administratius si que es van poder dur a la practica i, finalment, es va promulgar una Llei d'Espais Naturals Protegits i un Inventari Nacional d'aquells espais susceptibles de protecció.

3.1.3 Llei d'Espais Naturals Protegits de 1975

Aquesta Llei va ser aprovada el 2 de maig de 1975 i, tot i que suposava un avenç en quant a la diversificació i millora de les categories de protecció, realment no era el projecte que havia presentat en un principi l'ICONA el qual es va veure molt limitat ja que en aquest es preveia una classificació molt més detallada dels espais depenent de quin fos el seu objectiu principal¹⁶.

En aquesta Llei tampoc es van incloure dues qüestions importants: una va ser la possibilitat de desgravar aquells terrenys que formin part d'un espai natural protegit. L'altra innovació que havia de recollir aquesta Llei i sobre la qual en parlaré més endavant ja que considero que es una altra de les mesures que s'han de prendre per millorar la protecció del Gallecs, era la d'establir zones d'influència entre l'espai protegit i l'entorn per evitar així ruptures territorials brusques.

Amb el Real Decret del 4 de març de 1977¹⁷ entren en vigor les disposicions principals d'aquesta Llei i s'estableixen així quatre categories definitives pel que fa als espais naturals protegits; aquestes categories son: Reserves Integrals, Parcs Nacionals, Paratges Naturals d'Interès Nacional i els Parcs Naturals. Les tres primeres es declaren mitjançant Llei però els Parcs Naturals poden ser declarats mitjançant decret.

Aquesta Llei va ser molt criticada per considerar-se de regressiva per moltes persones, a més, es va considerar que aquesta Llei era fins i tot poc útil ja que les figures de protecció que recollia la Llei no tenien homologació amb les recomanacions que havia donat la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura i dels Recursos Naturals (Panareda, 1980).

Tot i les critiques rebudes, aquesta Llei va suposar un avenç davant la situació anterior sobre tot pel que fa a tres qüestions: per una banda, la reclassificació dels espais protegits prèviament va permetre un nou regim de protecció més adient per a les seves característiques; en segon lloc, es va poder ampliar la xarxa d'espais protegits fet que va suposar un avenç important, i per últim, va aparèixer la figura de Parc Natural que va tenir un paper molt important de cara a les futures proteccions dels espais naturals.

---

¹⁶ Els objectius que va definir l'ICONA van ser en funció a l'ús públic o finalitats científiques i de conservació.

¹⁷ Real Decret 2676/1977, de 4 de març, pel qual s'aprova el Reglament per a l'aplicació de la Llei 15/1976, de 2 de maig d'Espais Naturals Protegits.

3.1.4 Inventari Obert d'Espais Naturals de Protecció Especial

La tasca d'inventariat es va dur a terme entre 1975 i 1980 i va donar com a resultat la publicació d'un Inventari Obert d'Espais Naturals de Protecció Especial. S'ha de dir però, que setanta anys enrere ja s'havia redactat una llista estatal de Llocs Notables per part dels Districtes Forestals.

Cada espai declarat com de protecció especial anava acompanyat de tota una memòria on es recollia informació biogeogràfica, territorial i socioeconòmica molt exhaustiva. A més, hi havia una justificació per a cada espai que explicava per què aquella zona era mereixedora de protecció i quines mesures havien d'adoptar-se per poder garantir dita protecció.

Tot i que aquest Inventari tenia una funció més aviat de caire informatiu, passats els anys, gran part dels territoris que aquí es van recollir com susceptibles de protecció van acabar incloent-s'hi dins d'alguna de les figueres de protecció actuals.

3.2 Els anys '80: Un intent fallit de conjugar polítiques estatals amb polítiques autonòmiques

En l'època dels 80 es van transferir competències en matèria de conservació de la natura des de l'administració central cap a les diferents comunitats autònomes, a més, es van començar a declarar els primers espais naturals protegits per iniciativa autonòmica en funció d'allò estipulat a la Llei d'Espais Naturals de 1975 i es van promulgar les primeres lleis autonòmiques d'espais naturals protegits. El problema d'aquestes iniciatives que poden semblar un pas endavant pel que fa a la protecció ambiental, va ser que no estaven coordinades de manera adient entre administració central i administracions autonòmiques.

Catalunya va rebre el traspàs de competències en matèria de conservació de la natura en 1980¹⁸. Al principi, les autonomies tenien capacitat per gestionar les funcions i serveis relacionats amb els espais protegits que contemplava la Llei d'Espais Naturals Protegits de 1975. El problema d'aquesta llei es que es va concebre en un moment preconstitucional, on l'Estat espanyol estava centralitzat i no es tenia en compte la realitat de les autonomies.

En aquest context de poca connexió entre Estat i autonomies, trobem l'article 149.1.23 de la Constitució Espanyola que reservava la competència en legislació ambiental a l'Estat, però

---

¹⁸ Traspàs rebut mitjançant el Real Decret 1.950/1980, de 31 de juliol.

que, pel que feia als espais naturals protegits, contemplava la possibilitat de que la gestió pogués correspondre a les Comunitats Autònomes depenent de quin estatut d'autonomia tinguessin. Aquesta interpretació va servir a Catalunya per tal que encetes iniciatives de declaració d'espais naturals protegits¹⁹ fent servir les figures que recollia la llei de 1975 i que va ser imitada posteriorment per d'altres comunitats autònomes. Aquestes iniciatives particulars que van anar prenent les diferents comunitats autònomes van dificultar encara més l'objectiu del govern central de mantenir un sistema d'espais protegits cohesionats.

Diferents comunitats autònomes van encetar lleis pròpies (d'entre elles Catalunya) en qüestions d'espais naturals, però aquestes lleis no van tirar endavant i van ser derogades ràpidament ja que la llei de 1975 estava en procés de renovació i no es considerava lògic redactar lleis autonòmiques sense conèixer en quin marc real a nivell estatal ens mouríem.

En resum, el que es volia que fos un marc de protecció conjugat entre Estat central i comunitats autònomes, va acabar sent un conjunt de marcs reguladors precipitats i de poca vida per part d'aquestes, ja que les diferents autonomies van encetar lleis que no van prosperar (tret de la catalana que veurem a continuació) donat que es van fer amb poc realisme i sense tenir realment en compte el marc de la llei de 1975.

3.2.1 La Llei 12/1985 d'Espais Naturals

La Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals va ser promulgada per la Generalitat de Catalunya després de que li fossin traspassades les competències en matèria de medi ambient. Aquesta llei troba la seva justificació en la necessitat de regular de manera adient i mitjançant instruments jurídics un territori tan ric pel que fa al paisatge com és Catalunya, a més de la manca de protecció dels espais naturals davant l'increment de la població de Catalunya i de la seva activitat econòmica, en moltes ocasions, poc respectuosa amb el medi ambient.

Aquesta llei remarca també la ineficàcia que ha tingut la llei 15/75 d'Espais Naturals Protegits pels seus mecanismes de tramitació i de gestió que no es corresponen a les necessitats d'aquesta Comunitat. Es reconeix en aquesta llei les bones possibilitats que ofereixen els plans especials, però assenyalava també les mancances d'aquests plans a l'hora

---

¹⁹ El 3 de març de 1982 el Parlament català va aprovar la llei de creació del Paratge Natural d'Interès Nacional de la Zona Volcànica de La Garrotxa; aquesta llei va ser sotmesa a recurs d'inconstitucionalitat per part del Govern espanyol, el qual va ser resolt a favor de l'actuació de Catalunya.

de limitar els usos per exemple o d'estipular una condició de sòl adequada pels espais naturals.

Allò que resulta realment important per a aquest treball pel que fa a aquesta llei, no és tant el fet de que hagi estat la única llei autonòmica que tirés endavant en els anys '80, sinó que, aquesta llei en el seu capítol III ja recull l'existència d'un Pla d'Espais d'Interès Natural que tindrà per objectiu la delimitació i l'establiment de les determinacions necessàries per a la protecció bàsica dels espais naturals la conservació dels quals es considera necessària d'assegurar, d'acord amb els valors científics, ecològics, paisatgístics, culturals, socials, didàctics i recreatius que posseeixen (art. 15 Llei 12/1985).

3.3 La Llei d'Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres de 1989

En 1989 ja s'havia fet el repartiment de competències en matèria de medi ambient entre l'Estat i les comunitats autònomes. Aquesta llei deroga l'antiga llei de 1975 incorporant qüestions bàsiques pel que fa als espais naturals protegits, ja que aquesta llei, a diferència de la seva predecessora es una llei general de conservació de la natura i no només d'espais protegits, per tant, es busca fer un regim jurídic més ampli i que protegeixi els recursos naturals en el seu conjunt. Això ho podem veure reflectit en els quatre principis inspiradors d'aquesta llei que són²⁰:

- El manteniment dels processos ecològics essencials i dels sistemes vitals bàsics.
- La preservació de la diversitat genètica.
- La utilització ordenada dels recursos, garantint l'aprofitament sostingut de les espècies i dels ecosistemes, la seva restauració, i la seva millora.
- La preservació de la varietat, singularitat i bellesa dels ecosistemes naturals i del paisatge.

El tret més important d'aquesta llei va ser l'establiment dels Plans D'ordenació dels Recursos Naturals (PORN), considerats un instrument fonamental per a la futura planificació del medi natural a Espanya. La llei preveu que aquests plans s'encarreguin de:

- Definir i assenyalar l'estat de conservació dels recursos i ecosistemes en l'àmbit territorial del qual es tracti.

---

²⁰ Aquests quatre principis inspiradors venen recollits en l'article 21 de la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestre.

- Determinar les limitacions que han d'establir-se en vista de l'estat de conservació.
- Assenyalar els règims de protecció necessaris.
- Promoure l'aplicació de mesures de conservació, restauració i millora dels recursos naturals que ho necessitin.
- Formular els criteris orientadors de les polítiques sectorials i ordenadores de les activitats econòmiques i socials, públiques i privades, per tal que siguin compatibles amb les exigències assenyalades.

El problema dels PORN es que hi ha aspectes fonamentals com serien quan i on s'han d'aplicar aquests plans que queden a criteri de les Administracions Públiques competents, per tant, la seva eficàcia va quedar reduïda a l'ús que se li vulgui donar al Pla.

Tot i que aquesta no era una llei específica d'espais naturals, tot el seu capítol III fa referència a aquests per considerar-los una manera bàsica de protegir els recursos naturals. La idea era crear una xarxa que representes la biodiversitat a l'Estat espanyol, però això va ser impossible degut a la dificultat de coordinar les accions estatals amb les accions autonòmiques.

Aquesta llei estableix quatre categories protectores: els Parcs, les Reserves Naturals, el Monuments Naturals i els Paisatges Protegits (aquests últims són els únics que suposen una novetat pel que fa a les categories). Aquestes figures no estan explicades de manera tan clara com en la llei anterior, a més de que no especifica mitjançant quin procediment legal es declararà cada categoria.

Un altre problema d'aquesta llei és que, en el seu article 21.2 dona la possibilitat a les autonomies d'establir d'altres figures, fet que a suposat que només deu anys després de la promulgació de la llei de 1989 existissin quaranta set figures de protecció diferents arreu de l'Estat; no cal dir que això dificulta encara més una acció conjunta entre l'Estat central i les diferents autonomies per tal de protegir aquells espais que ho requereixin.

Pel que fa als espais naturals protegits, la llei reconeix la necessitat d'un Pla Rector d'Us i Gestió (PRUG) però que només és obligatori en el cas dels Parcs. Per tant, els experts coincideixen en que aquesta llei és bastant pobre pel que fa a augmentar una protecció ferma dels espais naturals.

3.4 Conclusions de la normativa Espanyola i Autonòmica en matèria de medi ambient

Un dels problemes bàsics que ha tingut el desenvolupament legal en matèria de medi ambient al nostre país ha estat l'excessiu respecte a la propietat privada i als interessos particulars front a l'interès col·lectiu de protegir els recursos naturals i el medi ambient com a un bé que es de tots i totes i que ha de ser garantit.

Un altre problema ha estat la disparitat legislativa entre les autonomies i l'Estat espanyol ja que cada autonomia ha desenvolupat figures de protecció pròpies que, en molts casos, tenen la mateixa finalitat que les figures de protecció previstes a nivell estatal. Aquesta pluralitat de figures de protecció ha complicat la l'objectiu del govern central de dur a terme una tasca de protecció conjunta i en xarxa.

La pluralitat de figures, no només comporta un problema intrínsec a l'hora de dur a terme activitats conjuntes entre Estat central i Autonomies, sinó que també suposa un problema econòmic el haver de gestionar tantes figures a l'hora, fet pel qual considero que s'ha de dur a terme una tasca de mínima centralització de les figures de protecció per tal que les accions de cara a protegir aquestes zones siguin més coordinades, fet que pot afavorir una millor protecció.

A Catalunya no ha estat gaire bé mai aplicada la normativa espanyola, principalment per causes polítiques i no pas jurídiques. La Llei d'Espais Naturals Protegits de 1985 ha estat una bona figura dins el marc català però ha representat una dificultat important el poder compaginar-la amb lleis de caire Estatal.

4 L'ACTUR DE SANTA MARIA DE GALLECS

Gallecs és un territori molt antic que ja apareix a la documentació des de 904 quan es parla de l'alou de Gallecs en l'acta de consagració de l'Església de Parets del Vallès. Aquesta zona era un espai delimitat bàsicament per la riera de Caldes, la riera de Gallecs i la riera de Merdans i estructurada al voltant de l'Església de Santa Maria de Gallecs, situada al costat de la riera de Gallecs²¹. Tot i així, podem dir que urbanísticament parlant, Gallecs neix amb l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs l'any 1970 amb el Decret 3543/1970 de 26 de novembre que veurem explicat a continuació.

Amb l'objectiu de descongestionar la capital catalana i resoldre els problemes d'habitatge social i d'equipaments de les aglomeracions urbanes, agreujades amb la immigració dels anys '60, la proposta per part de l'Administració central era de fomentar i fer créixer els nuclis urbans perifèrics ja existents, com podia ser Mataró, Granollers o Sabadell i si calgués, crear-ne nous nuclis urbans. En aquesta línia, l'any 1968 s'aprova el Pla Director de l'Àrea Metropolitana de Barcelona justificat en l'augment de població de la ciutat de Barcelona, i fent a més una crítica a l'urbanisme del moment que, segons aquest pla, facilitava la congestió del centre de les ciutats i el desenvolupament de suburbis amb una manca d'equipaments.

El Pla Director de la Àrea Metropolitana de Barcelona preveia la construcció d'una ciutat artificial als terrenys de Gallecs per a uns 130.000 habitants, juntament amb d'altres nous nuclis urbans, que també respondrien a aquest objectiu de descongestió. Aquest pla establí les bases del creixement previstes fins al 2010 fent la previsió de que la població a la ciutat arribaria als 6.5 milions d'habitants²² i estipulant que el nou nucli urbà previst, havia d'acollir a la futura població immigrant, fet que ens pot fer pensar que aquesta nova ciutat seria un territori que concentres gent de cultures molt variades i maneres de viure diferents i per tant, podria propiciar futurs conflictes.

D'aquesta manera, el Vallès Oriental i l'Occidental quedaria dividit en 3 parts: el Vallès Oriental, el Vallès Central i el Vallès Occidental, i dins d'aquestes zones la idea era fomentar l'aparició de noves polaritats, i una d'aquestes va ser la de l'àrea de Mollet-Caldes de Montbui

---

²¹ Tal i com apunta Gordi però, el Gallecs urbanístic no coincideix ni amb el geogràfic ni amb l'històric, ja que dins l'ACTUR de Gallecs hi ha tres conques hidrogràfiques i territoris que corresponen a parròquies i a dinàmiques històriques diferenciades (Gordi, 2003: 24).

²² Actualment la població no arriba als 2 milions d'habitants.

a on l'objectiu era crear un desenvolupament urbà en la zona entre Mollet i la Riera de Caldes.

Aquesta idea perdura fins als anys '70 i és quan mitjançant el Decret-Llei 7/1970, de 27 de juny es crea a figura de les Actuacions Urbanístiques Urgents (ACTUR)²³, que preveia l'expropiació de grans àrees amb l'objectiu de crear nuclis urbans amb habitatges (sobretot destinats als treballadors) i amb una bateria de serveis per a les famílies, com ara escoles, ambulatoris, etc.; l'objectiu per tant, era disposar d'un sol urbanitzable a bon preu per tal de descongestionar les ciutats que durant els últims anys havien patit un fort creixement.

Una d'aquestes actuacions urgents era l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs que comprenia 1.472 ha on es construiria una nova ciutat del no res per descongestionar els nuclis urbans limítrofs. El 25 de novembre de 1971 s'aprova el projecte d'expropiació per ordre del Ministeri d'Habitatge i al 1972 és quan es realitzen les expropiacions de les terres i cases afectades per l'ACTUR sotmetent als propietaris a abandonar les seves llars i les seves terres a canvi d'unes indemnitzacions molt precàries.

Així doncs, de l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs sorgiria una àrea que s'anomenaria el Vallès Central que serviria per descongestionar les aglomeracions patides als municipis de Granollers i de Sabadell – Terrassa. Aturant la congestió també de Barcelona, l'Administració Central considerava que s'aconseguiria posar fre a l'especulació Immobiliària de la ciutat, a més d'evitar l'aparició de nuclis suburbials.

Des del punt de vista local, aquest nou espai afavoriria a crear una trama urbana que uniria Mollet del Vallès, Parets del Vallès i Santa Perpetua de Mogoda (municipis que ja estaven en creixement) i dotaria així a aquesta trama de tot un seguit d'equipaments de tipus comarcal els quals en podrien fer us els diferents municipis de la zona.

A continuació, podem veure un quadre que ens donarà una visió més clara del volum de terrenys expropiats:

---

²³ Aquest Decret-Llei tenia la voluntat de ser limitat en el temps i reconeixia la necessària participació de les administracions de cada localitat o província per tal de delimitar aquell territori que seria susceptible de l'actuació.

Municipi	Extensió ha. l'ACTUR	en % de l'ACTUR	dins % del terme municipal	Població any 1970
Mollet del Vallès	604,3	41,05	56,34	20.212
Santa Perpetua de Moguda	506	34,37	56,34	8.217
Palau – Solità i Plegamans	210,8	14,31	14,06	2.887
Parets del Vallès	67,7	4,59	7,53	5.626
Montcada i Reixac	45,3	3,07	1,94	22.462
Lliçà d'Avall	37,5	2,45	3,51	1.222
Polinyà	0,5	0,03	0	1.168
TOTAL	1.472,10			61.794

Font: Ajuntament de Mollet del Vallès

La Gerència d'Urbanització²⁴ va expropiar els terrenys de Gallecs al llarg d'un any, fet que va originar els primers conflictes, sobre tot, per qüestions de taxació ja que les 244 finques expropiades van ser enregistrades com a una única finca i van passar a formar part de l'Institut Nacional de l'Habitatge per un cost d'uns 3.000 milions de pessetes. L'any 1978 però, gracies a una interpel·lació d'aquests pagesos expropiats, el Tribunal Suprem va dictar una sentència reconeixent la revalorització dels terrenys.

Durant 1970 l'ACTUR va obtenir el vist i plau de l'Ajuntament de Barcelona, d'altres municipis i l'aprovació inicial de la Comissió d'Urbanisme i Serveis Comuns de Barcelona. Durant aquest període es van presentar 88 al·legacions malgrat que el projecte final de delimitació no va partir grans reformes. El primer problema però, amb que es van trobar molts dels municipis afectats va ser que, amb l'expropiació, el seu sòl urbanitzable va quedar reduït, fet que agreujava la seva situació de manca d'equipaments que patien sobre tot donada la crescuda de la població amb les recents onades d'immigracions.

Un cop delimitat l'àmbit d'actuació definitiu de l'ACTUR, els actors principals del projecte comencen a moure's i comencen a sorgir així problemes pel que fa la jurisdicció administrativa d'aquest hipotètic nou municipi. En aquest sentit, Mollet del Vallès, es posa en contacte de manera unilateral amb el Ministeri de l'Habitatge i proposa que el govern de

²⁴ Organisme autònom del Ministeri de l'Habitatge.

la nova ciutat depengués de Mollet argumentant que, dels municipis afectats per l'ACTUR, aquest era el que tenia més pes administratiu, pressupostari i demogràfic i el més afectat per l'actuació.

Per altra banda, els Ajuntaments dels municipis afectats per l'ACTUR busquen crear una mancomunitat de municipis i Mollet del Vallès, un altre cop, en vol ser la capital. Així, a l'estiu de 1973 els ajuntaments van crear una comissió preparatòria per a l'elaboració dels estatuts d'una mancomunitat Inter municipal.

Totes aquestes propostes no van rebre resposta per part del ministeri fins que aquest comunica la paralització de l'ACTUR a l'octubre de 1973 ja que els canvis polítics del moment i les contradiccions dins l'administració franquista, juntament amb l'esgotament del regim i la crisi del moment deixaven la qüestió del Gallecs en una segona plana. Tot i que no se li ha de treure importància a les mobilitzacions ciutadanes contraries a l'ACTUR, l'experiència ens diu que el factor que va tenir un pes més important en la decisió d'aturar l'ACTUR va ser la qüestió econòmica, ja que posar en marxa la construcció d'una ciutat sencera que sortís del no res tenia un preu impensable d'assolir en un context de crisi econòmica com era el d'aquell moment amb la crisi del petroli.

Amb el Reial Decret 1495/1977, de 13 de maig s'aprova la modificació parcial de l'ordenació general dels municipis que van resultar afectats per l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs. Aquesta modificació va ser promoguda per l'Institut Nacional d'Urbanització i va ser publicada el 29 de juny de 1977 amb l'objectiu de crear una actuació urbanística integrada entre tots els municipis.

4.1 La creació de Santa Maria de Gallecs S.A

En aquest context d'inestabilitat política, una altra acció duta a terme per part de l'Institut Nacional d'Urbanisme (INUR) el 1976 és la creació de l'empresa mixta Santa Maria de Gallecs SA²⁵ que té per finalitat la gestió de l'ACTUR de Gallecs. Tot i així, en aquell moment, les actuacions planejades en el si de l'ACTUR durant l'època de les expropiacions no tenien

---

²⁵ Això està regulat en el BOE del 12 de setembre de 1975, concretament en el Decret 2176/1975 de 24 de juliol pel qual s'encomana a l'Institut Nacional d'Urbanització, la creació de la Societat Anònima "Santa Maria de Gallecs, S.A" que tindrà per finalitat la urbanització i la gestió de l'àrea d'actuació urbanística denominada Santa Maria de Gallecs, sent el seu capital majoritàriament de propietat de l'Institut Nacional d'Urbanisme. Els socis fundadors d'aquesta empresa van ser: l'INUR, la Caja de Pensiones, El Banco Industrial de Cataluña i la Banca Catalana.

l'aprovació administrativa; així doncs, l'INUR aprova el Pla General de 1976 que recollia el decret- llei sobre l'ACTUR limitat només al perímetre de l'expropiació, aprovat definitivament el 1978 pel Consell de Ministres.

Un altre projecte presentat per aquelles dates, concretament l'any 1976 va ser el *Projecte de modificació parcial de l'ordenació general dels municipis afectats per l'àrea d'acció de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs* que tenia per objectiu fer una proposta d'ordenació de la nova ciutat que havia d'emergir i el seu encaix en el planejament municipal d'aquell moment; d'aquesta manera, la major part del sòl inclòs dins l'ACTUR quedava estipulat com a Sòl Urbanitzable No Programat²⁶.

La realitat es que la ciutat estava prevista com una mena d'urbanització però que no tenia una continuïtat amb els nuclis urbans ja existents i que, en cas d'haver-se dut a terme, això hagués perjudicat greument als municipis veïns ja que s'haguessin destinat menys diners per a aquests fet que podria haver desencadenat en una situació de col·lapse ja que estem parlant de municipis que, com hem dit abans, ja patien un fort procés de creixement.

4.1.1 Alternatives per l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs

La Societat Santa Maria de Gallecs va encarregar a un equip de planejament un estudi de possibles alternatives per l'ACTUR, ja que aquest era un pla molt criticat i qüestionat per part dels ciutadans i de moltes institucions municipals²⁷. La proposta que sorgeix d'aquest equip és una opció intermitja entre la plena urbanització i un espai només agrícola: la idea es donar un tracte diferent als territoris del nord i als del sud de l'autopista B-30 per combatre l'estat d'abandonament que patia el Gallecs i evitar també la suburbialització dels municipis circumdants. La idea era que als municipis del nord es resolguessin problemes de planificació global i als del sud resoldre els dèficits d'equipaments i de serveis dels municipis afectats.

Les etapes previstes per a aquesta actuació eren bàsicament, i a grans trets, dues; en la primera etapa estava prevista una millora dels nuclis urbans de Mollet i Santa Perpetua, dotant-los de nous espais residencials i de nous equipaments a més de rehabilitar espais ja

---

²⁶ Aquest tipus de sòl està integrat pels terrenys que puguin ser objecte d'urbanització mitjançant l'aprovació de Programes d'Actuació Urbanística.

²⁷ Es van dur a terme també estudis ecològics i de reestructuració agrària per tal de fer una bona gestió ambiental.

existents. La segona etapa estava ja enfocada a la construcció d'una nova ciutat a Gallecs però considerablement més petita que no pas la prevista en el primer projecte de l'ACTUR; aquesta ciutat s'enllaçaria amb Mollet i amb Santa Perpetua gracies a un parc lineal urbà amb diferents equipaments lúdics i culturals.

En aquest context apareixen diferents postures envers el conflicte: per una banda, hi ha aquells que consideren que s'ha de mantenir una posició reivindicativa i amb mobilitzacions ciutadanes per tal de defensar el territori de Gallecs davant l'ACTUR tal i com ho va fer la Comissió per a la Defensa de Gallecs i per d'altra banda hi ha qui considera que ha d'haver una canalització institucional davant el nou marc democràtic, idea que va defensar el Partit Socialista de Catalunya sobre tot al municipi de Mollet del Vallès amb Montserrat Tura al davant.

4.2 El traspàs de competències Estat - Generalitat

Al 1980 es dona un canvi important en la situació ja que tots els territoris del Gallecs que havien estat expropiats per l'ACTUR passen de ser competència de l'Institut Nacional d'Urbanisme a ser-ho de la Generalitat de Catalunya (a més de rebre totes les competències sobre política urbanística) i gestionades, concretament, per l'Institut Català del Sòl (INCASOL), entitat de dret públic adscrita al Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, que serà el nou interlocutor.

En aquest context, l'Ajuntament de Mollet reprèn la proposta de crear un vincle entre tots els municipis afectats per poder fer front de manera conjunta a la problemàtica del Gallecs. Aquesta proposta anava entorn a la creació d'una mancomunitat de municipis i a l'establiment d'un consorci entre els ajuntaments i l'INCASOL per coordinar tots els interessos institucionals, proposta que no arriba a cap acord.

L'INCASOL va urbanitzar tota una part del terreny mitjançant acords bilaterals amb els diferents Ajuntaments i gràcies als plans parcials que d'aquests se'n derivaven, a més de posar en mans privades d'altres territoris i de fer les cessions obligatòries per llei i de forma gratuïta als Ajuntaments als quals els hi corresponia part del terreny de Gallecs.

Aquests Ajuntaments doncs, gaudien de la llibertat de fer allò que consideressin més adient amb aquells terrenys, dins el marc legal de l'ACTUR òbviament. Gallecs quedava així, com un espai pendent de les futures decisions polítiques i a disposició dels interessos econòmics

que en aquell moment es tinguessin, i sense cap mena de protecció vers el seu valor agrari i paisatgístic.

Amb el traspàs de competències prèviament explicat, també es dona un estancament en el creixement que fins al moment s'havia donat a les zones perifèriques de Barcelona fet que va comportar un replantejament del projecte d'una nova ciutat a la zona del Gallecs. Tot i que a l'estiu de 1981 els rumors apuntaven a que es reprendria el projecte de creació d'una gran ciutat, només uns mesos més tard l'alcalde de Mollet del Vallès, Anna Bosch i el conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Josep Maria Culler van signar un conveni d'actuació urbanística per tal d'urbanitzar la zona que hi havia entre l'autopista B-30 i el nucli urbà del poble mitjançant un pla parcial.

Aquesta urbanització va ser una aposta per part de l'Ajuntament de Mollet per respondre a la manca d'equipaments i serveis que patia el poble. En aquell moment l'alcaldia estava en mans del Partit Socialista de Catalunya i, tot i que, els grups que formaven part de l'oposició a l'Ajuntament van presentar fortes reticències al projecte, finalment es va signar un conveni entre l'Ajuntament i l'INCASOL per a la construcció de 3.500 habitatges i zones d'equipament al sud de Gallecs²⁸.

Això va demostrar que la qüestió de Gallecs ja no responia a un conjunt d'actuacions conjuntes per part dels municipis afectats sinó que cada municipi acabaria fent amb aquella part del territori que pertanyés a la seva localitat, allò que consideres més convenient; de fet, més tard va passar el mateix a Palau-solità i Plegamans on es va desenvolupar el Pla parcial Riera de Caldes i a Santa Perpetua de Mogoda on es van dur a terme quatre Plans parcials, tot això afavorit per la tornada de la democràcia a Espanya i, per tant, del poder polític al mon local.

A continuació, veurem una taula que ens mostra la superfície urbanitzada de l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs:

---

²⁸ Aquest projecte va ser revisat el 1985 a petició de l'Ajuntament de Mollet del Vallès per ser considerat d'una magnitud excessiva i poc realista envers la situació del municipi.

Municipi	Extensió en ha. de l'ACTUR	% dins l'ACTUR	Sòl urbanitzat en ha.	% del sòl urbanitzat	Sòl sense urbanitzar
Mollet del Vallès	604,3	41,05	179	29,6	425
Santa Perpetua de Moguda	506	34,37	329	65	177
Palau – Solità i Plegamans	210,8	14,31	162,8	77,2	48
Parets del Vallès	67,7	4,59	0	0	67,7
Montcada i Reixac	45,3	3,07	0	0	45,3
Lliçà d'Avall	37,5	2,45	0	0	37,5
Polinyà	0,5	0,03	0,5	100	0
TOTAL	1.472,10	100	671,3	61.794	800,4

Font: Ajuntament de Mollet del Vallès

Es van iniciar una sèrie de diàlegs entre L'INCASOL i la Direcció General d'Urbanisme que eren els nous propietaris dels terrenys de l'ACTUR amb els nous Ajuntaments democràtics dels municipis als quals pertanyien aquests territoris. Un dels interlocutors en aquesta nova relació va ser l'arquitecte Joan Antoni Solans²⁹ qui va estar al capdavant de la Direcció General d'Urbanisme i de l'INCASOL més d'una vintena d'anys i va ser qui va posar moltes traves a la negociació ja que no donava el seu braç a torçar en la idea de establir Gallecs com a una zona estratègica pels futurs desenvolupaments urbanístics i no va tenir interès en valorar cap mena de propostes alternatives per a la gestió de l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs.

Les relacions bilaterals doncs, van ser la seva eina més poderosa per evitar la creació d'un front comú per a la defensa d'aquest espai, de fet, la diversa bibliografia que hi ha sobre el tema i alguns dels entrevistats en aquest treball apunten al gran interès que va posar Solans en evitar la creació d'una mancomunitat de municipis afectats per l'ACTUR.

²⁹ Joan Antoni Solans és un arquitecte català que va néixer a Barcelona el 1941. Llicenciat a la Universitat de Barcelona el 1965 i dedicat essencialment a l'urbanisme, va ser director dels treballs del Pla general metropolità de Barcelona i delegat de Serveis d'Urbanisme en l'ajuntament de la mateixa ciutat. L'arquitecte va ser també director general d'Urbanisme de la Generalitat de Catalunya i vicepresident de l'INCASOL. Actualment, és membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Una qüestió important que cal aclarir abans de continuar i que ens pot ajudar a entendre per que la qüestió de Gallecs és una problemàtica que mai s'acaba de resoldre al cent per cent, es que, com ja he comentat prèviament, l'INCASOL esta adscrit al Departament de Política Territorial i Obres Publiques, per tant, qui sigui conseller en aquell moment, serà a l'hora, el president de l'INCASOL, així doncs, en aquest punt s'obre una doble vesant dins un mateix conflicte: la necessitat de vetllar pel be comú que te qualsevol Departament del Govern de la Generalitat, vers la necessitat de vetllar per una correcta i per què no dir-ho, profitosa gestió dels seus bens patrimonials com a propietari d'aquests que és l'INCASOL.

En un principi, la Direcció General i l'INCASOL havien renunciat a plantejar una nova proposta d'ordenació global per a Gallecs i des del primer dia es van concebre els terrenys de l'ACTUR com un estratègic i valuós sol de reserva dins al regió metropolitana de Barcelona apte per ubicar-hi creixements industrials, residencials i equipaments metropolitans (Nel·lo, 2002: 198). Així l'INCASOL renuncia al projecte de macro ciutat però vol continuar participant en els plans parcials d'urbanisme que els respectius ajuntaments elaborin a l'àrea de l'ACTUR³⁰.

Quan J.A Solans marxa de la Direcció General d'Urbanisme comencen a aparèixer noves veus dins del Departament de Política Territorial i Obres Publiques que posen en evidència la necessitat de trobar una sortida negociada a la situació de Gallecs. Així, Convergència i Unió i Esquerra Republicana arriben a un acord parlamentari que ofereix una proposta realment poc útil pel que fa a la protecció del medi ambient i mes encaminada a treure'n un benefici econòmic d'aquest espai.

Aquesta proposta estipulava que es conservaria el 90% del territori de Gallecs però que s'urbanitzaria el 10% del territori restant; dins aquest territori, trobem Can Banús, qüestió de debat latent fins al dia d'avui. Aquesta proposta novament va trobar la negativa dels diversos grups de defensa de l'Espai, per considerar-se poc útil per la protecció del Gallecs.

---

³⁰ La Direcció General d'Urbanisme va fer molts esforços per aconseguir aturar la creació d'una mancomunitat de municipis afectats per l'ACTUR fet que hauria suposat un únic interlocutor municipal en lloc d'un per ajuntament.

4.3 El Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya i la no-inclusió de Gallecs dins d'aquest

La Llei 12/1985, de 13 de juny, del Parlament de Catalunya, d'Espais Naturals va ser la primera i única llei catalana pel que fa a aquesta matèria³¹ i va tenir una importància fonamental pel que fa a la figura de protecció que es tracta en aquest treball ja que obligava a la realització d'un Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) per tal de seleccionar i delimitar aquells espais que fossin susceptibles de protecció en quant al seu interès natural³².

El desenvolupament econòmic d'aquell moment juntament amb un augment de la població a les ciutats i per consegüent de les activitats econòmiques feia necessari que Catalunya tingués el seu propi marc legal en referència a les qüestions de protecció del medi ambient. A això li hem de sumar la ineficiència abans mencionada de la llei estatal de 1989 que no responia a les necessitats d'una Catalunya en plena expansió.

Tornant al PEIN, el Pla no va ser aprovat fins al 1992³³ i va incorporar 144 espais que gaudirien d'unes mesures protectores per les seves característiques especials. Les mesures protectores de les que parlem eren bastant generalistes tot i que es veuen complementades en aquells espais que tinguin una protecció especial com són les categories de Parc Nacional, Parc Natural, Reserva Natural i Paratge Natural d'Interès Nacional³⁴. Aquestes mesures venen a establir aquells espais protegits pel PEIN com a sol no urbanitzable a més de prohibir la circulació de vehicles motoritzats fora dels camins permesos, avaluar aquelles activitats amb un especial impacte ambiental, etc.

El Decret que aprova el PEIN estableix que serà el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i al Departament de Medi Ambient formular i redactar les modificacions del Pla, i finalment, la seva aprovació correspondrà al Govern tot i que seran preceptiu els informes del Departament de Política Territorial i Obres Públiques (art. 7 Decret 328/1992). Aquesta última consideració és important ja que, si recordem qui està al capdavant d'aquest últim

---

³¹ Aquesta llei, a diferència de les lleis d'altres comunitats autònomes, segueix encara vigent, tot i que va haver d'adaptar-se a la llei estatal de 1989.

³² Aquest Pla és un instrument de planificació territorial que té la categoria de Pla territorial sectorial donat que el seu àmbit d'aplicació és el territori català i només en regula una sola matèria de planificació.

³³ Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel que s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural.

³⁴ Aquestes categories són pràcticament idèntiques a les que s'estipulaven a la llei estatal de 1975 amb petites diferències pel que fa per exemple la denominació de Reserva Natural en lloc de Reserva Integral d'Interès Científic.

Departament i per tant, al capdavant també de l'INCASOL, podrem entendre la dificultat posterior que va tenir la inclusió de Gallecs dins del PEIN.

Aquest Decret, en el seu Capítol III estableix una regulació d'usos i activitats d'aquells espais inclosos dins del pla. En l'article 13 concretament, s'estipula que els espais inclosos en el Pla no podran ser transformats de manera incongruent amb la seva naturalesa d'espai natural. Això és molt interessant per Gallecs, ja que d'aquesta manera, aquest espai podria quedar protegit d'accions urbanístiques si finalment quedés inclòs dins del PEIN.

Malauradament, els terrenys de l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs no van ser inclosos dins aquest PEIN, fet que deixava aquesta zona verda en una situació de desprotecció, només regulada mínimament en aquells municipis que haguessin redactat plans parcials o plans d'ordenació urbanística municipals.

Quan Mollet del Vallès va demanar que s'incloués Gallecs al Pla d'Espais d'Interès Natural el 1989 ja que aquests terrenys s'havien quedat fora del Pla, la resposta per part del Departament de Medi Ambient va ser que Gallecs no tenia uns valors naturals amb una singularitat especial per tal que es consideres incloure'ls al PEIN tot i que entenien que aquest espai si que tenia un valor especial pel fet d'estar situat a la plana Vallesana envoltat de tot un entorn urbanitzat, i per això es recomanava que seria ecològicament prudent no urbanitzar més del 30% del territori³⁵.

Es veritat que no podem dir que Gallecs sigui mereixedor d'una protecció especial per la seva singularitat en quant a flora i fauna per exemple, ja que el seu ecosistema no és únic en el món ni molt menys. La necessitat de la seva protecció ve de que té una singularitat especial vers el lloc que ocupa dins del conglomerat de municipis en constant creixement. No protegir aquest parc equival a perdre un pulmó verd, un àrea de lleure, d'esbarjo, d'aprenentatge en la natura i de patrimoni del Vallès.

---

³⁵ Aquesta va ser una explicació donada per part del primer conseller de Medi Ambient, Albert Vilalta durant una entrevista l'any 1996 quan se li va demanar la seva postura davant el conflicte de Gallecs i la seva possible incorporació al PEIN.

5 EL CONFLICTE PER LA PROTECCIÓ DE GALLECS: ACTORS I PERSPECTIVES

Si hem de buscar un moment clau que ens determini l'inici del conflicte per la protecció de Gallecs, aquest seria l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs i el projecte inacabat de la creació d'una ciutat en un espai obert com aquest. No importa quina bibliografia es consulti o quines entrevistes es facin, tothom coincideix que el problema principal que pateix el Gallecs i al qual encara no se li ha trobat una solució és la manca d'una programació global de la zona a nivell supramunicipal i deixant de banda els interessos particulars.

5.1 Dos municipis, dos posicionaments: el cas de Mollet del Vallès i Parets del Vallès

Degut a que hi ha aquesta problemàtica de manca de consens per trobar una sortida per aquest conflicte que, més que ser profitosa a nivell individual ho sigui a nivell global amb una adient protecció del medi ambient, els diversos ajuntaments de la zona han actuat de manera diferenciada, adoptant diferents postures al respecte.

Donada la impossibilitat de tractar cadascun dels ajuntaments implicats en aquest conflicte, he triat dos municipis en concret que són Parets del Vallès i Mollet del Vallès. Aquesta tria ha estat per dos motius: el primer i més evident, perquè aquests ajuntaments són els que tenen més terrenys expropiats per part de l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs, el segon motiu però, és una qüestió més subjectiva i fa referència a la postura que han adoptat aquests municipis pel que fa a les actuacions sobre el terreny les quals veurem a continuació.

5.1.1 El cas de Mollet del Vallès

Mollet del Vallès, juntament amb Parets del Vallès, va ser un dels municipis més afectats per l'ACTUR ja que al 1979 ja se'ls hi havia expropiat el 57% del terme. Mollet era un municipi que tenia moltes carències a nivell de serveis i equipaments i juntament amb el fet de que era un municipi en constant creixement, tenir un territori expropiat tan gran suposava un problema major per a les persones i per l'ajuntament de Mollet del Vallès que no potser per a les d'altres municipis també afectats per l'ACTUR.

En aquests municipi es van veure dues tendències pel que fa a què fer amb els terrenys de l'ACTUR: per una banda hi havia els qui pensaven que aquests terrenys havien d'aprofitar-se per augmentar el nombre de serveis i d'infraestructures al municipi per poder fer front al seu constant creixement, però d'altra banda estaven aquells qui pensaven que havia de protegir-se el patrimoni rural de Gallecs i la seva activitat agrària.

Com ja hem comentat abans, en el context d'unes relacions bilaterals entre l'alcalde de Mollet del Vallès i el conseller de Política Territorial i Obres Públiques, es signa un conveni d'actuació urbanística que estableix l'aprovació de manera provisional del Pla General Municipal d'Ordenació Urbanística en el qual s'incorporava un desenvolupament urbanístic entre Mollet i l'autopista dut a terme per l'INCASOL. Aquest conveni es va considerar com l'única sortida per part de l'ajuntament per fer front a les necessitats de transformació urbanística a les quals s'enfrontava Mollet.

El problema amb el qual es va veure Mollet del Vallès era que havia de fer un replantejament urbanístic del seu municipi ja que aquest estava en constant creixement. La idea era "reduir les intensitats edificatòries establertes en els plans parcials aprovats i, al mateix temps, recuperar espais per a zones verdes i per a equipaments públics" (Gordi, 2003: 117). Un nou Planejament Urbanístic seria la solució per a aquest problema, la qüestió era que el 57% del municipi ja no era propietat de l'Ajuntament de Mollet sinó de l'INCASOL ja que estava inclòs dins l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs, llavors aquest municipi havia de pactar amb l'Institut si o si.

Al 1991, com ja he comentat abans, es signa un conveni d'actuació urbanística entre l'alcalde de Mollet del Vallès, Anna Bosch i el conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Josep M. Culler per tal d'urbanitzar els territoris situats al Nord de la B-30 mitjançant un Programa d'Actuació Urbanística i d'un Pla Parcial que havia de presentar l'INCASOL, justificant que això serviria per dotar de millors infraestructures al municipi de Mollet del Vallès. En cas que l'Ajuntament de Mollet no complís amb allò pactat, l'INCASOL podia desenvolupar de manera unilateral el Pla Parcial.

Al 1992 l'Ajuntament de Mollet del Vallès va encarregar uns estudis per valorar la possible creació del parc rural de Gallecs que també afectava els terrenys de Gallecs propietat de Parets del Vallès. Aquests estudis però, mes que la creació d'un parc rural, recullen les bases per crear un par periurbà on hi haguessin equipaments municipals, eixos forestals,

vies per connectar els diferents espais (per les quals es circularia amb vehicles motoritzats), etc. Allò més important però d'aquests estudis es que recollien l'establiment de corredors agrícoles i forestals per millorar la connectivitat.

Durant un any es va intentar arribar a un acord amb el propietari dels terrenys que era l'INCASOL, però davant l'impossibilitat d'arribar a un punt comú, l'Alcaldessa de Mollet del Vallès que en aquell moment era Montserrat Tura³⁶, pren la decisió unilateralment de tirar endavant un document de modificació puntual del planejament per poder convertir Gallecs en sòl no urbanitzable a més de redactar un Pla especial de protecció de l'àrea de Gallecs³⁷. Totes dues accions però, van ser denegades el gener de 1999 pel conseller de Política Territorial Pere Macies qui, antigament, havia estat conseller de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya³⁸.

A Mollet del Vallès també es van urbanitzar tota una sèrie de territoris que quedaven al sud de l'autopista AP-7 per que es considerà que aquests terrenys responien a unes dinàmiques més de tipus urbà que no pas rurals, fet que va comportar moltes controvèrsies entre aquells sectors més mobilitzats per la defensa del territori, ja que comportava la urbanització de tota una zona que podia ser considerada de pre parc donada la seva proximitat al Parc de Gallecs.

5.1.2 El cas de Parets del Vallès

El territori de Gallecs que pertany al municipi de Parets del Vallès només suposa el 7,53% d'aquest terme municipal; tot i així, les intervencions de Parets del Vallès han anat sempre encaminades a la rehabilitació de camins o de masies però protegint els terrenys del Gallecs, sense desenvolupar actuacions urbanístiques; això ha estat possible gracies a un bon enteniment entre els partits polítics d'aquest poble.

La funció dels terrenys de Gallecs corresponents a Parets han tingut uns usos sobre tot de lleure a la natura per part dels seus habitants, a més d'una funció pedagògica gracies al

---

³⁶ Montserrat Tura va ser alcaldessa de Mollet del Vallès des de 1987 fins al 2003. En aquests anys va dur a terme importants reformes urbanístiques i va dotar Mollet d'equipaments socials com biblioteques i serveis assistencials i sanitaris.

³⁷ Més endavant, el Govern de Montserrat Tura elimina d'aquest planejament les zones de pre-parc, molt necessàries en el plantejament urbanístic de Gallecs i que tractarem més endavant, i proposa també la creació d'un cementiri dins els terrenys de Gallecs el qual havia de ser d'us conjunt entre els diferents municipis de la zona, fet pel qual, la Montserrat Tura va ser molt criticada.

³⁸ Davant d'això, l'Ajuntament de Mollet va interposar un recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

treball fet per l'Escola de la Natura, la qual s'ha encarregat de fer difusió dels valors naturals de Gallecs a tots els nivells.

En 1989 Parets va demanar la inclusió de Gallecs dins el PEIN i en 1992 es va aprovar el Projecte de reforestació del Bosc de la Torre d'en Malla, la restauració de Can Jornet i el disseny d'una xarxa d'itineraris (Gordi, 2003: 142). El 26 de juliol de 2001 l'Ajuntament aprova de manera provisional la Revisió del Pla General d'Ordenació de Parets del Vallès on s'estipulava que la zona ACTUR havia d'estar classificada com a sòl no urbanitzable, però la Comissió d'Urbanisme de Barcelona va tombar aquesta Revisió.

Les actuacions dissenyades pels ajuntaments de Mollet i Parets tombades per part del Govern de la Generalitat, va suposar que dits ajuntaments presentessin recursos davant el contenciós administratiu sobre aquestes matèries. Recursos que van ser resolts per part del Tribunal Superior de Justícia que es va pronunciar dient que els territoris que van ser expropiats amb l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs no estan sotmesos a cap regim urbanístic en particular, per tant, els ajuntaments afectats tenen les mateixes competències que qualsevol altre ajuntament de Catalunya (Valls, 2000).

El que veiem quan analitzem, tot i que sigui des d'una perspectiva molt genèrica, les postures d'aquests ajuntaments, és que han enfocat la problemàtica de maneres molt diferenciades. Mentre l'ajuntament de Mollet, per norma general ha buscat la manera de treure'n tot el profit possible als terrenys de l'ACTUR, fins i tot en aquells moments en els que semblava que hi havia una aposta per la seva protecció, Parets ha pres una actitud més enfocada a la protecció del patrimoni i a una actuació respectuosa amb el medi ambient.

Des del meu punt de vista, i remarcant el fet de que òbviament és una apreciació particular, crec que les actuacions de tots els municipis han d'anar encaminades a uns tipus d'actuacions com les de Parets però, en lloc de que siguin iniciatives a títol individual de cada ajuntament, s'ha de buscar un consens global i dur a terme accions a nivell supramunicipal encaminades a la preservació del patrimoni natural i històric que ofereix Gallecs i potenciar aquest mateix patrimoni però d'una manera sostenible.

5.2 El problema de l'activitat agrícola

Pel que fa a l'agricultura, la part del terreny més important és la central delimitada bàsicament per diverses carreteres, autopistes i camins i que suma en total unes 750 hectàrees. El fet

de tractar concretament l'activitat agrícola té la seva justificació en que, tot i que la situació del Gallecs en el seu conjunt presenta moltes dificultats, aquesta activitat té unes problemàtiques afegides ja que, conforme anava avançant el conflicte els pagesos es veien cada vegada més marginats i desprotegits.

Les explotacions agràries van ser expropiades a l'any 1972. L'any 1982, per part del Parlament de Catalunya es van aprovar dues proposicions no de llei per tal de regular de manera definitiva Gallecs i per definir una política territorial que aturés la degradació de la zona. L'efecte real que van tenir aquestes proposicions no de llei van ser el Decret 475/1982 que regulava l'ús agrícola de caràcter transitori dels terrenys expropiats per l'ACTUR Santa Maria de Gallecs. Aquesta normativa però, no dona als propietaris cap tipus de dret de cara al futur ja que aquests no tindrien cap mena d'indemnització en el moment de l'extinció de la llicència agrària, només obliga a que l'INCASOL avisi als propietaris amb 6 mesos d'antelació; a aquests però, tampoc se'ls hi exigeix cap tipus de cànon per la utilització dels terrenys.

Així, l'any 1983 la Generalitat de Catalunya concedeix aquestes llicències d'ús agrícola per tal que els antics propietaris poguessin continuar conreant les terres. Per tenir aquestes llicències agràries s'havia de fer una petició a l'ajuntament la qual es remetria a l'INCASOL i posteriorment a la Comissió d'Urbanisme que resoldria la petició. Mitjançant aquesta via es van atorgar 77 llicències agràries només per al terme de Mollet.

Actualment hi ha molts agricultors que conreen superfícies més grans de les que treballaven abans de la seva expropiació, això es deu a que el nombre d'agricultors a la zona ha disminuït, ja que el terreny agrari útil segueix sent el mateix. Les explotacions del territori de Gallecs es poden classificar com de petits productors³⁹ ja que el 82% d'aquest territori està format per explotacions amb una mida inferior a 20 hectàrees tot i que la superfície mitjana de les explotacions de Gallecs és de 13 hectàrees, per tant, estem parlant d'uns conreus molt més petits que els de la resta del Vallès Oriental i del Occidental.

Hi ha una tendència a l'envelliment dels agricultors del Gallecs, ja que la gran majoria dels agricultors són persones de més de 65 anys i hi ha molts pocs agricultors joves (considerem

---

³⁹ Classificació segons la normativa CEE 1766/92 que etiqueta com de petits productors aquelles explotacions que produeixen menys de 92 tones de cereal anuals.

joves els menors de 34 anys). A més, el 77% dels titulars es dediquen únicament al conreu, fet que ens dona una visió clara de la gran professionalització d'aquests pagesos⁴⁰.

El fet de que aquests terrenys no siguin de propietat dels pagesos, fa que aquests en general no estiguin disposats a fer grans inversions, sobre tot pel que fa a la tecnologia donada la incertesa que hi ha cap al futur. Es per això que els conreus del Gallecs s'han quedat antiquats respecte als d'altres terrenys del Vallès.

Per tant, la qualificació urbanística del sòl, juntament amb la situació legal dels pagesos els quals tenen llicències pel conreu però no són titulars del terreny, a més de l'envelliment dels treballadors de la zona i de l'endarreriment tecnològic han fet que la situació de l'agricultura al Gallecs sigui si més no, delicada.

Una altra qüestió que dificulta encara més aquesta situació és que, com ja hem dit abans, els conreus del Gallecs són considerats petits, per tant, les subvencions que reben els agricultors són molt inferiors a les subvencions que poden rebre els agricultors de grans conreus, fet que fa molt difícil que aquests petits productors obtinguin unes rendes dignes per viure.

La zona agrícola del Gallecs és una zona amb un clima i un sòl de bona qualitat que afavoreix el cultiu i que ha de ser protegit ja que cada vegada en trobem menys terrenys amb aquestes característiques no només al Vallès sinó també a l'àrea metropolitana de Barcelona. En aquest sentit, els estudiosos del tema han fet diverses propostes sobre accions que poden garantir la continuïtat de l'agricultura a Gallecs (Nel·lo, 2002: 95):

- Establir contractes d'arrendament entre els pagesos i l'INCASOL per tal de donar major seguretat a aquests pagesos a l'hora d'invertir en millores tecnològiques per exemple.
- Augment de les dimensions de les explotacions per tal de ser considerades de productors professionals i que així puguin rebre subvencions majors, fet que suposaria una millora en les condicions de vida dels pagesos.
- Estudiar una sèrie de tècniques aplicables que siguin favorables al medi ambient i subvencionables pel reglament de la CEE 2078/92, el qual ofereix una sèrie

---

⁴⁰ Totes aquestes dades i percentatges han estat extrets del llibre *Gallecs, espai obert* de l'Oriol Nel·lo editat pel Centre d'Estudis Molletans.

d'ajuts econòmics als productors agraris que utilitzin tècniques de producció compatibles amb les exigències de protecció del medi ambient⁴¹.

- Fomentar l'associacionisme mitjançant la creació d'una àrea de gestió d'empreses que agilitzi la gestió econòmica, administrativa i fiscal de les explotacions.

5.3 El Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs: hem arribat a la fi del conflicte?

La regulació dels Plans Directors Urbanístics esta contemplada en l'article 56 de la Llei 2/2002 d'Urbanisme⁴². Esta previst que aquests plans coordinin l'ordenació urbanística d'un territori d'abast supramunicipal i estructurin quines han de ser les mesures de protecció del sòl no urbanitzable a més de programar polítiques de sòl i habitatge d'aquell espai⁴³. En funció d'aquest mateix article, veiem que aquests plans poden establir determinacions per a ésser directament executades o per a ésser desenvolupades mitjançant plans especials urbanístics.

Al 2004 tots els ajuntaments afectats per l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs es posen d'acord juntament amb la Conselleria de Política Territorial de la Generalitat de Catalunya per, finalment, tancar l'ACTUR. El Govern del tripartit va tenir un paper molt important en aquesta negociació, ja que, gracies a la pluralitat política del moment, a més de les diverses reivindicacions per part dels diferents ajuntaments, es va poder arribar a un consens i després de molts anys, les forces municipals juntament amb les autonòmiques van seure a negociar el futur de Gallecs.

L'abril de 2005 el Departament de Política Territorial i Obres Publiques aprova de manera definitiva el Pla Director Urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs. L'àmbit d'aplicació d'aquest pla és exactament el mateix que el de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs ja que afecta als sis municipis limítrofs⁴⁴ amb una superfície de 1.471 ha i qualifica com a sistema general d'espai lliure les 774 ha que encara no han estat urbanitzades. Fins al moment, tota aquesta zona compresa dins 'ACTUR no havia estat objecte d'ordenació per part de cap instrument de planejament de caràcter supramunicipal com seria un Pla Director Urbanístic,

---

⁴¹ Reglament 2078/92/CEE del Consejo de 30 de juny de 1992, sobre mètodes de producció agrària compatibles amb les exigències de la protecció del medi ambient i la conservació de l'espai natural.

⁴² Llei 2/2002, de 14 de març, d'urbanisme.

⁴³ Per a més informació sobre l'àmbit d'aplicació del Pla Director Urbanístic de Gallecs veure l'annex 3.

⁴⁴ El Pla Director de Gallecs compren sis municipis: Mollet del Vallès, Santa Perpètua de Mogoda, Palau Solità i Plegamans, Parets del Vallès, Lliçà de Vall i Montcada i Reixac.

sinó que havia estat cada ajuntament dels municipis afectats qui havia redactat plans generals per als seus respectius territoris.

El PDU reconeixia els sectors ja executats (624 ha), definia quatre nous sectors urbanitzables (74 ha) i qualificava com a sistema general d'espai lliure les 774 ha restants (Donat, 2005). Amb aquest Pla es preserva ja de manera definitiva 774 hectàrees per a usos agrícoles, forestals i de lleure; per tant, aquesta part del territori situat al centre de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs ja no podria ser urbanitzable. Les propostes més importants que recull el Pla són les següents (Ludevid i Massana, 2008: 180):

- El reconeixement dels espais ja desenvolupats que suposaven el 38.8% de les 1.471 hectàrees de tot l'ACTUR i la definició de quatre sectors de nou desenvolupament destinats a usos residencials⁴⁵ i a activitats econòmiques.
- L'establiment de les bases per a una protecció definitiva de l'espai central de Gallecs, amb una superfície de 753 hectàrees que suposaria el 51% de tot l'espai de l'ACTUR. Aquest espai serà qualificat com a Sistema d'espais lliures públics, amb el nom de Parc de l'Espai d'Interès Natural de Gallecs⁴⁶.
- La decisió d'incloure aquest espai central prèviament explicat i els terrenys necessaris per establir un corredor biològic enter Gallecs i Gallifa⁴⁷ dins el Pla d'Espais d'Interès Natural.
- La necessitat de crear un consorci que sigui el propietari d'aquests terrenys; aquest consorci està ja constituït i és el Consorci de l'Espai Rural de Gallecs del qual se'n parla més endavant en aquest mateix treball.

El problema del Pla és que no inclou tot el territori de l'ACTUR de Gallecs dins de la zona de protecció i queden moltes zones sense catalogar com a espai lliure. És per això que les diferents associacions de lluita per la protecció de Gallecs i alguns dels partits polítics⁴⁸ no

---

⁴⁵ D'aquesta manera queda legalitzada la existència de la urbanització de l'Estany de Gallecs que és un espai que no acaba de quedar massa clar per a aquells qui defensen la protecció de Gallecs ja que no entenen el perquè de l'existència d'un lloc urbanitzat dins un espai que hauria d'estar protegit en primera instància de la urbanització.

⁴⁶ Per a més informació sobre el territori d'aquest parc consultar l'annex 2.

⁴⁷ Gallifa és un municipi del Vallès Oriental que té una importància ecològica donada la seva situació estratègica. Per a més informació, consultar la pàgina web de l'Ajuntament de Gallifa www.gallifa.cat.

⁴⁸ L'Associació per la Defensa i l'Estudi de la Natura (ADENC), Cànem-Ecològistes en Acció, les associacions de veïns de Santa Rosa i Can Borrell de Mollet, les seccions locals d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) de Santa Perpètua Mogoda i de Palau-solità i Plegamans i Unió de Pagesos (UP)

han acabat de veure el Pla Director Urbanístic de Gallecs com una solució al 100% tot i que reconeixen la seva importància com a punt de partida davant la situació anterior.

5.3.1 La Incorporació de Gallecs dins el Pla d'Espais d'Interès Natural

El 13 de desembre de 2005 el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat inicia el procés per tal d'incloure el Parc de Gallecs dins el Pla d'Espais d'Interès Natural. Aquesta inclusió es fa després de 20 anys de ser demanada i té l'objectiu de protegir aquells espais susceptibles de conservació per les seves característiques naturals específiques, tal i com ho és Gallecs.

El 16 de desembre del mateix any es publica al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya l'anunci pel qual es sotmetia a informació pública el Projecte de decret de modificació del Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural consistent en la incorporació de l'espai central de Gallecs.

Tot aquest procés s'allarga encara 4 anys més, ja que és el 20 d'octubre de 2009 quan s'aprova el Decret 156/2009⁴⁹ per part del Govern de la Generalitat de Catalunya que modifica al Decret 328/1992⁵⁰ ampliant la zona de protecció⁵¹.

La conclusió a la que podem arribar d'aquest últim període en la protecció de Gallecs és que realment s'ha fet un avenç molt important en aquest sentit. Allò que es pot ressaltar com a més important del procés és la voluntat política que hi ha per tal de posar fi a l'ACTUR Santa Maria de Gallecs; tot i així, aquesta protecció no és suficient ja que deixa molts espais susceptibles de futures especulacions que també haurien d'haver estat protegits.

Amb aquest Pla, malgrat tots els defectes que se li puguin trobar, el Parc queda sota una triple protecció: La pròpia protecció que li dona el Pla Director Urbanístic, la protecció que se li dona a l'espai en estar inclòs dins el PEIN i la protecció que li donen els Plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) que son un instrument d'ordenació integral del territori que generalment abasten un únic terme municipal. És a aquests últims plans als quals els hi correspon classificar el sol (entre d'altres tasques); per tant, tot i que el Pla Director és qui

---

⁴⁹ Decret 156/2009, de 20 d'octubre, de modificació del Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural, consistent en la inclusió de l'espai de Gallecs.

⁵⁰ Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural.

⁵¹ Tot aquest espai quedarà gestionat pel Consorci de l'Espai Rural de Gallecs.

qualifica el sol som a agrícola, forestal i de lleure en el nostre cas, han de ser els Ajuntaments mitjançant els seus POUM's els que classifiquin els espais a cada municipi.

5.4 La venda de Can Banús i la reactivació del conflicte

Tractar en aquest punt del treball el conflicte particular que suposa Can Banús, té la seva justificació en l'intent de respondre la pregunta de l'apartat anterior. En dit apartat, m'he plantejat la pregunta sobre si el Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs suposava la fi del conflicte per la defensa de Gallecs; a continuació veurem que, malauradament, això no ha estat així pels motius que veurem a continuació exemplificats en el cas de Can Banús.

Fins fa aproximadament un any, la qüestió per la defensa de Gallecs estava en un estat podríem dir que d'inactivitat si el comparem amb altres moments de la història d'aquest conflicte. Tot va canviar però amb la venda de Can Banús II pertanyent al municipi de Santa Perpetua de Mogoda en el límit del sud de Gallecs, aquesta és una finca d'onze hectàrees que, tot i trobar-se en un entorn industrialitzat, està en continuïtat amb l'espai de Gallecs.

Per entendre millor la mobilització que ha provocat la venda d'una parcel·la tan petita en comparació al que és tot el Gallecs, hem de fer una mica de repàs de la història i dels fets més rellevants que s'han donat en referència a aquest territori.

La parcel·la de Can Banús ha estat considerada com a sòl urbanitzable de l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs entre els anys 1970 i 1994 i, com a la resta del territori de Gallecs, l'INCASOL n'és el propietari. En el moment en que s'atura el projecte de creació d'una nova ciutat, el que es va impulsar en aquest territori van ser petites actuacions en cada municipi per tal d'ampliar els nuclis urbans fent servir els terrenys de Gallecs; en son un exemple la urbanització dels terrenys del sud de l'autopista B-30 a Mollet del Vallès entre d'altres casos que podríem trobar a la resta del territori.

De 1994 al 2005 aquesta parcel·la esdevé sol urbà industrial mitjançant un Pla Parcial i un projecte d'urbanització. D'aquesta manera es va vendre una part de Can Banús a l'empresa Samsung la qual, posteriorment, va rebutjar aquest sòl per no tenir els mitjans econòmics necessaris per tal de poder edificar-lo. Així, aquests terrenys tornen a estar en mans de l'INCASOL tot i que en un estat molt diferent al que es trobaven en un principi, ja que les tasques per aplanar el sòl i començar a edificar ja s'havien fet.

L'any 2005 el Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs va garantir la preservació del nucli central d'aquest espai el qual suposava unes 700 hectàrees però deixava fora d'aquesta protecció una sèrie de terrenys adjacents al parc qualificant alguns d'aquests com a urbanitzables i creant així uns sectors que ha anomenat de desenvolupament, i d'entre aquest territoris, es trobava la parcel·la de Can Banús. Degut a això, fa aproximadament mig any, l'INCASOL va poder començar a establir relacions amb l'empresa TransWences per a la venda d'una part de Can Banús en la qual està previst que es construeixi un centre de distribució de 50.000 metres quadrats.

En vista d'aquesta venda de Can Banús, la Plataforma de Defensa pel Gallecs es va reactivar i a dur periòdicament reunions per tal d'aportar noves propostes de planejament urbanístic. Aquesta nova mobilització va tenir com a resultat la manifestació del passat 19 d'abril d'aquest mateix any en la qual diferents grups de persones dels municipis limítrofs amb Gallecs van sortir al carrer amb el lema de "Gallecs no es ven" en un ambient tant festiu com reivindicatiu.

Membres de la Plataforma de Defensa pel Gallecs consideren que el punt d'inflexió perquè es reprengués la lluita per la defensa del territori ha estat aquesta venda de Can Banús a l'empresa TransWences, ja que la plataforma portava bastant inactiva des de feia ja uns anys. De la manifestació del passat abril s'han fet ressò els diferents mitjans de comunicació i això òbviament ha tingut un impacte en els programes electorals de la majoria de les candidatures que es presenten en aquestes eleccions del proper 24 de maig.

El govern de Santa Perpetua de Mogoda però, considera que la qüestió de Can Banús, tot i tenir una importància indubtable, ha estat sent utilitzada com a eina de desgast a l'equip de Govern d'Iniciativa per Catalunya Verds. Aquest Ajuntament. L'Ajuntament reivindica que no n'és el propietari d'aquest terreny, sinó que ho és l'INCASOL, a més, diu que no pot demanar una inclusió dels terrenys de Can Banús al PEIN sense tenir garanties de que l'INCASOL com a propietari que és, no reclamarà drets indemnitzatoris.

En resum, amb l'exemple de Can Banús hem pogut veure quina ha estat la causa de que els grups de defensa del territori es tornin a organitzar i es reactivi la lluita per una banda. Per altra banda hem comprovat de primera mà que tot i la voluntat política que pogués haver-hi en protegir una part de Gallecs, voluntat que es va plasmar en el Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs, aquesta voluntat no ha estat suficient per protegir tota la superfície

necessària ja que encara queden diverses zones que, en cas que no s'ampliï aquesta protecció seguiran el mateix camí que Can Banús.

5.5 Actors participants en el conflicte per la defensa de Gallecs

En aquest conflicte, com en qualsevol altre, podem trobar diferents actors amb postures i interessos molt diferenciats. A més, amb l'arribada de la democràcia i de les autonomies, el nombre d'actors ha anat en augment. Abans de fer una enumeració abreujada de quins són els actors participants dins d'aquest conflicte, vull aclarir que en aquest apartat no apareix en Consorci de l'Espai Rural de Gallecs ja que, pel fet de que és un actor molt important, el tractarem en un apartat a banda. Dit això, a continuació veurem quins han estat els grups i institucions amb un paper més actiu, ja sigui per bé o no, en aquest conflicte.

5.5.1 Institut Català del Sòl

L'INCASOL és un actor autònom en mans del govern autonòmic i el seu objectiu ha estat el d'agilitzar la gestió del terreny. Les seves principals tasques estipulades per la pròpia institució són la promoció del sòl residencial, edificar habitatges de protecció oficial, la promoció del sòl per a activitats econòmiques, la rehabilitació del patrimoni històric, les renovacions urbanes i les fiances d'arrendaments i serveis.

Una de les majors crítiques que se li ha fet a l'INCASOL es que en molts aspectes com per exemple l'aprovació de plans generals d'urbanisme municipals aquest organisme ha intentat atribuir-se competències pròpies dels municipis.

L'objectiu de l'INCASOL com hem vist al llarg d'aquest treball ha estat maximitzar els beneficis dels terrenys del Gallecs, sobre tot aquells entorn a l'eix de la B-30, mitjançant negociacions bilaterals amb els Ajuntaments aprofitant els conflictes que va començar a haver-hi entre els diferents municipis. De fet, hi ha qui considera que l'INCASOL ha deixat degradar el territori intencionalment per tal de treure-li tot el valor ecològic i així poder edificar sense la intervenció dels grups ecologistes que ja no tindrien res a defensar (Nel-lo, 2003: 156).

5.5.2 Els partits polítics

Durant la campanya electoral de les eleccions municipals de 1991, Gallecs va ser un dels temes centrals en tots aquells Ajuntaments que hi tenien territoris de l'ACTUR. En aquest

sentit les associacions d'ecologistes es van moure molt convocant manifestacions i desmarcant-se de les propostes institucionals ja que les van considerar massa manipulades per interessos polítics i des d'aquí van encetar diferents estudis i projectes que van topar amb l'oposició dels pagesos.

Amb l'arribada de la transició democràtica els Ajuntaments van quedar oberts a la pluralitat política i, per tant, a una polarització d'opinions envers al Gallecs. L'aparició de les autonomies va fer que la Generalitat de Catalunya prengués un paper decisiu a través de l'INCASOL que seria l'òrgan gestor del territori. La crítica que es fa a aquest últim ha estat la seva incapacitat per crear consens entre els diferents actors del conflicte (tot i que, tal com hem dit abans, les actuacions bilaterals han estat una de les seves estratègies) i de buscar una solució definitiva per la problemàtica.

Pel que fa a partits polítics, els dos grans protagonistes han estat el PSC i el PSUC/IU ja que eren els qui ostentaven la majoria de les alcaldies dels pobles afectats. Aquests partits havien defensat les postures més ecologistes i de fet eren participants actius en molts d'aquests moviments. El canvi apareix quan aquests grups entren als Ajuntaments intentant descar3tar qualsevol canalització extra institucional del conflicte i apareixent així les primeres discrepàncies entre els partits polítics i els grups ecologistes.

El front que havien format entre el PSC de Parets i el PSUC de Mollet es va trencar en el moment en que Mollet va negociar de manera unilateral amb l'INCASOL la urbanització del sector Gallecs-Sud B-30; a partir d'aquí, aquest últim municipi va defensar la necessitat d'una reprogramació urbanística donada la necessitat d'augmentar els equipaments i els serveis pel creixement que estava patint la seva població amb les recents immigracions, posicionament contradictori amb els interessos de la pagesia i dels grups ecologistes.

Parets acusava a Mollet d'haver començat un procés de destrucció del territori ja que des d'aquell moment, les negociacions van ser gaire be impossibles ja que es van anteposar els interessos individuals dels municipis front uns interessos comuns de protecció dels territoris. Aquesta discrepància entre municipis va aplanar el terreny perquè l'INCASOL pogués dur a terme la seva estratègia de relacions bilaterals amb els municipis sense topar-se amb un front de defensa comú.

El projecte de reconvertir Gallecs en un parc és obra dels governs socialistes de Mollet i Parets, deixant de banda Santa Perpetua de Mogoda governada per ICV que defensa el mateix argument de Mollet al 1982.

El principal punt d'inflexió entre els governs socialistes i els governs d'ICV pel que fa al projecte de parc ha estat que, mentre els primers defensaven la construcció d'infraestructures relacionades sobre tot amb el lleure, els segons volien conservar la forma de vida dels pagesos millorant les infraestructures ja existents perquè consideraven que la creació de les noves infraestructures proposades pels governs socialistes suposarien un elevat cost de manteniment a més que malmetrien l'entorn.

Alguns components de partit polític d'ICV tenien relació amb el grup ecologista Canem, fet que no estava ben vist per la resta de partits que consideraven que una posició apolítica davant el conflicte no era la més adient ja que la solució del conflicte havia de passar per la canalització institucional dels interessos.

L'any 2000 els ajuntaments dels municipis limítrofs amb Gallecs fan una Proposició no de Llei per dur a terme un planejament global en quant a l'ocupació d'aquests terrenys. Aquesta Proposició acaba amb la Resolució 501/VI del Parlament de Catalunya, sobre la protecció del paratge de Gallecs i el traçat de la interpolar Molins – Montmeló.

La proposta d'aquesta Resolució era redactar un projecte d'ordenació urbanística i ambiental de manera global, integrant així a tots els ajuntaments de la zona; la idea era protegir el 90% del territori i que els propis ajuntaments a l'hora redactessin un Pla Especial de protecció del medi natural i del paisatge d'acord amb això que preveu la Llei 12/85 d'espais naturals.

En aquest aspecte, els grups parlamentaris d'ICV i Esquerra Republicana van estar d'acord en l'exposició de motius i en la necessitat de protegir aquesta zona per les seves peculiaritats i la seva situació geogràfica estratègica, tot i que finalment, aquest últim partit va rebaixar el proteccionisme defensat en primera instància. La tendència comença a ser la defensa per la protecció de l'espai però trobant un equilibri amb un desenvolupament econòmic a la zona.

La proposta de Convergència i Unió que eren els qui governaven a Catalunya en aquella època era la de dur a terme una regulació urbanística i viària a la zona però, a diferència de com s'havia fet fins aleshores, fer una actuació conjunta amb els ajuntaments. S'aprovaria

doncs un projecte d'ordenació urbanística i ambiental de Gallecs acompanyat de convenis de col·laboració amb els Ajuntaments afectats per tal de protegir el patrimoni del lloc.

Per altra banda, el grup socialista optava per una altra mena de protecció que havia de passar bàsicament per la declaració de Gallecs com a sòl no urbanitzable deixant de banda els acords bilaterals amb els ajuntaments i qualsevol tipus de protecció que no anés encaminada a preservar l'espai agrari i la diversitat biològica de Gallecs.

Finalment, després del corresponent debat, va quedar aprovada la Resolució però sense consens amb les forces polítiques dels ajuntaments que tenen territoris corresponents a Gallecs. Aquesta manca d'acord va fer que els objectius que plantejava la resolució mai es donessin a la pràctica.

5.5.3 Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

El Departament de Medi Ambient de la Generalitat ha quedat massa subordinat al Departament de Política Territorial i Obres Públiques. El Departament de Medi Ambient no ha suposat un contrapoder per aquest segon i això hagués estat molt necessari i beneficiós a l'hora de defensar el Gallecs com a un espai verd; pel contrari, la seva actuació ha quedat limitada a declarar àrees de protecció que ho son en si mateixes per les característiques pròpies, les quals les converteixen en espais naturals. Es a dir, només s'ha pogut protegir aquelles zones que son massa evidents de requerir protecció però en els cassos en que el Departament ha volgut anar més enllà no ha sigut capaç d'interposar els seus interessos.

El 1993, el Departament de Medi Ambient va encarregar un estudi titulat *Gallecs: diagnosi sobre els calors del seu patrimoni i recursos naturals en relació al PEIN* el qual va culminar amb un informe redactat dos anys mes tard per part de la Direcció General de Patrimoni Natural amb el nom *Esquema basic per a l'ordenació i la gestió del patrimoni natural de Gallecs*. Aquest informe pretenia ser una proposta d'ordenació del territori i de conservació del patrimoni a més de valorar la possibilitat d'incloure Gallecs dins el PEIN⁵².

Per altra banda, el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca ha dut dues iniciatives d'especial importància sobre els boscos de Gallecs el 1987. La primera va ser declarar la

---

⁵² Tot i que en aquesta proposta no es recollia la possibilitat d'incloure dins el PEIN tot el territori de Santa Maria de Gallecs, sinó només unes zones específiques que així ho justificaven pel seu valor especial.

zona forestal de Gallecs d'utilitat pública el 16 de juliol de 1987; amb aquesta declaració, els boscos de Santa Maria de Gallecs passen a ser dins el catàleg de forests d'utilitat pública de Catalunya⁵³ fet que afavoria el contacte amb la natura i l'educació ambiental dels poblés de la vora. L'important d'aquesta llei pel que fa al tema que es tracta en aquest treball, es sobre tot, que un cop declarat un terreny com a zona d'utilitat pública, aquest territori ha de ser qualificat mitjançant instruments de planejament urbanístic com a sòl no urbanitzable d'especial protecció⁵⁴.

La segona va ser la presentació d'una proposta de creació de parc forestal en tot el que és el Gallecs però que no va tirar endavant ja que tant l'INCASOL com l'Ajuntament de Mollet s'hi van oposar.

Les relacions entre tots dos departaments no van ser sempre del tot senzilles ja que hi havia dues Direccions Generals molt semblants. L'encarregat de planificar les actuacions era el Departament de Medi Ambient i el de gestionar-les era el d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

5.5.4 Els grups ecologistes i grups de defensa del territori

Aquests han estat uns dels principals actors defensant la protecció del Gallecs i fins i tot l'ocupació de masies amb finalitats de defensa del terreny, tot això sobre tot durant la dècada dels 80. L'objectiu principal dels grups ecologistes havia estat el de definir el Gallecs com a parc agrícola i forestal i instaurar granges-escola, experimentar amb tècniques d'agricultura biològica, etc. Aquests grups eren contraris a la proposta dels arquitectes Batlle i Roig per considerar-la agressiva envers l'ecosistema del Gallecs. Davant aquesta proposta, el grup ecologista Cànem va presentar un projecte alternatiu que demanava la qualificació de Gallecs com a Paratge Natural d'Interès Nacional i el reconeixement del sòl com a sòl no urbanitzable.

Al voltant d'aquesta, han estat molts els moviments de defensa que han evolucionat: la primera va ser la Comissió de Defensa de Gallecs formada per persones de Mollet del Vallès, Santa Perpetua de Mogoda i Parets del Vallès a l'abril de 1977; aquesta comissió va demanar la impugnació de l'ACTUR per considerar el pla com a decisió antidemocràtica,

---

⁵³ Segons la Llei 6/1988 forestal de Catalunya, es pot declarar una forest d'utilitat pública si és de titularitat pública i es troba situada en una capçalera hidrogràfica, en ribes de rius o en la proximitat d'una població.

⁵⁴ Al 1888 el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca també va declarar Gallecs com a zona de seguretat cinegètica, amb lo qual, quedava prohibida la caça amb armes en aquesta zona.

també reclamaven una compensació justa per les expropiacions, el respecte cap al Pla d'ordenació urbanística de Gallecs de 1969 redactat per l'Ajuntament de Mollet del Vallès i que tots els terrenys expropiats no afectats per aquest pla municipal fossin reservats a zones d'equipaments.

Més endavant van sorgir també el col·lectiu Cànem, la Plataforma Pro Referèndum, la Unió de Pagesos o l'Associació per la Defensa i l'Estudi de la Natura (ADENC). El que es denuncia des d'alguns sectors relacionats amb la defensa de Gallecs és una manca de productivitat per part del grup Cànem, ja que aquest grup manté un tarannà de confrontació constant vers les Institucions i qualsevol persona que representi una força política, i les seves actuacions han estat encaminades més aviat a la publicació de manifestos de denuncia que no pas a propostes i solucions reals.

5.5.5 Els Pagesos

El cas dels pagesos és peculiar ja que es troben enmig dels interessos dels ajuntaments però també dels interessos dels grups ecologistes. El que els pagesos volen és la reversió de les seves propietats després de les expropiacions mentre que els ecologistes volien la protecció del territori com a espai verd i els Ajuntaments (alguns) buscaven zones on poder ampliar la seva oferta d'equipaments públics.

Tot i que com a actors dins el conflicte han quedat degradats a una segona plana, han estat ells qui realment han lluitat per conservar el territori lliure de la prostitució, els horts il·legals, el narcotràfic, etc. i han mantingut el Gallecs net i amb cert ordre.

5.5.6 El Parlament de Catalunya

Tot i que la qüestió de la protecció del Gallecs ha estat un tema que ha anat sorgint al Parlament durant els anys, sobre tot per part del Partit Socialista ja que l'alcaldia de la Montserrat Tura a Mollet va tenir una activitat important en referència al Gallecs, i també per part d'Iniciativa per Catalunya com a fermes defensors de les qüestions ambientals⁵⁵. Tot i així però, els resultats reals dels diferents debats parlamentaris que s'han anat succeint al llarg del temps han estat, malauradament, de molt baixa incidència.

---

⁵⁵ No hem d'oblidar però, que ambdós partits, tot i ser els capdavanters de la defensa d'aquest territori al Parlament, moltes vegades van dur a terme accions molt controvertides i que entraven en contradicció amb allò que defensaven en un principi.

El problema fonamental que ha tingut el govern català ha estat la seva incapacitat a l'hora de dur a terme planejaments urbanístics i ambientals sobre Gallecs amb una visió global i pel contrari, ha anat aprovant petites actuacions concretes. En aquest sentit, han dut una tasca molt més activa els ajuntaments, però qualsevol actuació que poguessin dur a terme els governs municipals només tindrien repercussió en l'àmbit del seu municipi.

4.1.1 La Comunitat acadèmica

Gallecs té un lloc privilegiat acadèmicament parlant, ja que es troba molt a prop de les diferents universitats catalanes com son La universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona, la Universitat de Girona, o la Universitat Pompeu Fabra. Actualment per exemple, es potencia l'agricultura ecològica a Gallecs, projecte pioner a Catalunya en el qual hi participa el grup de recerca d'agroecologia de la Universitat de Barcelona.

Per part dels estudiants també hi ha hagut una implicació ja que s'han fet treballs i fins i tot Tesis Doctorals sobre aquest espai des de punts de vista molt diversos, ja sigui punts de vista urbanístics, ecològic, del dret ambiental, etc.⁵⁶ Trobem també professors universitaris que han estudiat sobre aquest tema i que han fet diverses publicacions, com per exemple en Josep Gordí, professor de la Universitat de Girona.

L'aportació d'aquelles persones que formen part de la comunitat acadèmica és bàsica ja que l'estudi sobre Gallecs afavoreix la visualització del conflicte i la redacció de noves propostes per a la seva protecció amb una base solida de prèvia recerca científica⁵⁷.

---

⁵⁶ Com a exemples d'aquests treballs podem veure la Tesis Doctoral de Sandrine Alinat anomenada *Modelatge de paisatges realistes i l'accés al coneixement espacial associat: espais periurbans de Montpeller i de Barcelona* o la Tesis Doctoral d'en Pere Mora Tico anomenada *El moviment ecologista a Catalunya: el seu origen, evolució i inserció a la societat catalana* en la qual es parla del cas de Gallecs.

⁵⁷El 16 i 17 de juny de l'any 1995 es van dur a terme les Jornades sobre Gallecs: *Els valors del patrimoni natural i cultural i l'articulació de la seva protecció amb el planejament urbanístic*. Aquestes jornades van ser impulsades pel Centre d'Estudis Molletans amb l'objectiu de poder fer una crida sobre tot a acadèmics i persones amb coneixement objectiu de la situació i poder articular així una sèrie de propostes per a la protecció de l'espai. Aquesta Jornada és un exemple de aquesta tasca acadèmica molt útil i necessària per poder fer propostes.

5.6 El Consorci de l'Espai Rural de Gallecs, agent fonamental en la gestió del terreny

El Consorci de l'Espai Rural de Gallecs neix a l'octubre del 2000; format en un principi pels ajuntaments de Mollet del Vallès i Parets del Vallès, comptava també amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, concretament, de l'Àrea d'Espais Naturals⁵⁸. Aquest va ser el primer pas a nivell supramunicipal que es va dur a terme per a la protecció del Gallecs i es molt important ja que reflexa la voluntat política dels dos municipis més importants, pel que fa al territori que posseïen de Gallecs, de trobar una solució a la gestió d'aquest espai. El seu objectiu era garantir la preservació i la millora dels valors productius, ecològics, paisatgístics i culturals de Gallecs (Consorci de l'Espai Rural de Gallecs, 2000).

El 22 de novembre però, es quan es constitueix el Consorci del Parc de l'Espai d'Interès Natural de Gallecs, que és tal i com el coneixem avui i que serà l'encarregat de gestionar l'espai garantint les activitats que es duen a terme en aquest territori. Aquest Consorci està integrat pel Departament de Territori i Sostenibilitat i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments Mollet del Vallès, Palau-Solità i Plegamans, Montcada i Reixac, Lliça de Vall, Parets del Vallès i Santa Perpètua de Mogoda.

Amb aquesta ampliació del Consorci, aquest passa a ser un Consorci d'àmbit local a ser-ho d'àmbit autonòmic ja que un 51% d'aquest es propietat del Departament de Territori i Sostenibilitat i un 49% ho és dels municipis que el conformen. El Consorci és membre a més a més, de diferents xarxes europees⁵⁹ amb les quals hi treballa conjuntament per una millora en la gestió d'aquest espai.

La importància que té el Consorci i el fet de donar-li un apartat separat de la resta d'actors del conflicte és degut a que, tot i la obvia necessitat de tenir un marc legal ferma que reguli i protegeixi l'espai, és necessària també l'existència d'un òrgan que gestioni les activitats que

---

⁵⁸ Això es deu a que, en un principi, l'espai de Gallecs estava integrat en l'estratègia de l'Anella Verda impulsada des d'aquesta Àrea.

⁵⁹ En són un exemple la Xarxa Europea de Parcs Naturals Periurbans FEDENATUR, Eurosite o la Xarxa Custòdia del Territori.

allà s'hi duen a terme buscant un equilibri entre la protecció del medi natural, l'activitat agrícola i els usos públics⁶⁰.

La tasca duta a terme pel Consorci realment és molt important a nivell de gestió sobre el terreny amb diferents activitats de tots tipus, i no només una feina sobre el paper sense cap utilitat practica futura. D'entre els àmbits de treball del Consorci en trobem molts i molt diversos com la conservació del medi natural i la fauna, la gestió forestal, el manteniment del patrimoni cultural i arquitectònic⁶¹ i la publicació de treballs per tal de fer una tasca de divulgació acadèmica sobre la feina feta i per fer en el territori. Tot i els diferents àmbits de treball del Consorci enumerats prèviament, he volgut fer incidència en dos en concret ja que trobo que la feina feta ha estat molt important i útil no només per la incidència que ha tingut en el Gallecs en sí, sinó també en la resta de la comunitat.

Pel que fa a l'agricultura s'ha potenciat un model d'agricultura ecològica, respectuosa amb el medi ambient per tal de preservar els valors naturals i paisatgístics del lloc, però que a la vegada sigui viable i sostenible econòmicament. Aquest últim factor ha estat clau, ja que poder convèncer als pagesos de la zona de que deixessin la seva manera de fer tradicional i la canviessin per una altra de nova i més sostenible era una tasca complicada si no hi havia de per mig algun tipus de contrapartida. Gracies a aquesta modernització de l'agricultura i del pas d'uns conreus encaminats a alimentar el bestiar, a un conreu previst pel consum s'han augmentat els conreus al Gallecs⁶².

Així doncs, entre els anys 2001 i 2005 es desenvolupen les directrius del Pla de Gestió Agrícola Sostenible que entre els seus punts claus tenia la creació d'una marca pròpia "PRODUCTE DE GALLECS" i de l'Agrobotiga de Gallecs la qual és gestionada pels mateixos pagesos per així poder comercialitzar els seus productes.

Amb aquesta nova manera de fer pel que fa a l'agricultura es busca crear un vincle directe entre productor i consumidor, un tipus d'agricultura de KM 0 a la qual s'ha fet referència al principi del treball. A més, fomentant l'activitat agrícola s'aconsegueix assentar a les

---

⁶⁰El Pla Especial de Protecció de l'Àrea de Gallecs plantejat per l'Ajuntament de Mollet del Vallès, tot i que no va ser aplicat, va servir com a base de l'actuació del Consorci de l'Espai Rural de Gallecs.

⁶¹Aquest àmbit de treball és important també per la resta de la comunitat i no només per aquells que hi viuen o treballen a Gallecs, ja que per les tasques de conservació o de rehabilitació del patrimoni arquitectònic s'utilitza molt a persones en reinserció laboral, persones que han de fer treballs a la comunitat, o col·lectius amb més dificultats d'inserció en el món laboral com són, per exemple, les persones amb discapacitats.

⁶² Per a més informació sobre l'evolució de l'activitat agrícola a Gallecs veure annex 5.

persones en el territori ja que, a més del treball dels pagesos es poden crear nous assentaments laborals.

Lligat també amb aquesta feina que s'ha fet sobre l'agricultura cercant la proximitat màxima amb el consumidor apareix la tasca pedagògica que fa el Consorci. Els pagesos de Gallecs son els proveïdors dels menjadors d'algunes de les escoles de la zona, d'aquesta manera, els nens aprenen des de ben petits el valor de menjar bé i sà.

El Consorci disposa fins i tot d'una oferta pedagògica que redacta per cursos acadèmics. Es duen a terme tota una sèrie d'activitats en les quals els nens i nenes visiten el Gallecs i educadors de Gallecs entren dins l'escola. En aquestes activitats es treballen qüestions sobre l'agricultura ecològica de la qual ja hi hem parlat, sobre energies renovables, el consum i la gestió de residus, sobre la fauna, les aus, els rèptils i els amfibis de Gallecs i també sobre els boscos i l'aigua, ensenyant així als més petits valors ambientals.

Aquesta tasca pedagògica té una funció vital i molt més important del que sembla per a la protecció de Gallecs. Inculcar en les noves generacions una cultura arrelada a la terra i conscienciada amb el medi ambient farà créixer una societat lluitadora i defensora del seu patrimoni que és l'objectiu primordial si es busca una major protecció, en aquest cas, de Gallecs.

Per tant, tot i ser cert que el Consorci de l'Espai Rural de Gallecs és un actor més dins del conflicte, en aquest apartat s'ha pogut comprovar que és un actor primordial ja que, per sobre de la legislació vigent o de la voluntat política hi ha una entitat que gestiona aquest patrimoni i que a més ho fa amb una voluntat conciliadora i d'apropar Gallecs a la gent i que la població vulgui conèixer més el Parc i formar-ne part d'aquest.

6 PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ DE GALLECS

6.1 Les diferents propostes de protecció pel Gallecs

Donada la posició estratègica de Gallecs, han estat moltes les propostes d'utilització d'aquests terrenys per tal de treure'n benefici. Per altra banda, els corrents que demanaven la protecció de Gallecs com a zona verda també anaven en augment però els hi mancava coordinació. Tot i així, durant els anys de lluita per la defensa de Gallecs han estat molt diverses també les propostes que s'han fet per a la seva protecció.

A continuació s'enumeren algunes de les més importants que s'han fet al llarg del temps per part d'acadèmics o associacions ecologistes per exemple. Cal dir que hi ha moltes més propostes que les exposades a continuació, tot i que en aquest treball es farà referència a aquelles que han estat més rellevants, ja sigui pel tipus de protecció, com en el cas de la proposta de Parc Rural, o pel caràcter innovador, com ho és la proposta de la Sandrine Alinat.

6.1.1 Les propostes de creació d'un Parc Agrícola o Parc Rural

La Unió Internacional per a la Conservació de la Natura i els Medis Naturals defineix els parcs rurals com a zones en les que coexisteixen processos d'importància ecològica i bellesa paisatgística amb activitats de caràcter tradicional, agrícoles, granaderes o pesqueres (Unión Internacional para la Conservación de la Naturaleza y los Medios Naturales).

L'Associació per la defensa i l'Estudi de la Natura va redactar una proposta de Parc Agrícola i Faunístic a la dècada dels noranta. Els objectius que recollia aquesta proposta eren els següents (Gordi, 2003: 148):

- La conservació dels valors naturals de Gallecs
- La permanència de l'activitat agrícola
- La recuperació de la fauna extingida
- La funció educativa i de lleure en un àrea d'alta densitat poblacional

S'establia també un Programa d'Intervenció Ambiental a mes d'un Programa d'Actuació Econòmica. Aquesta Associació proposava també la creació d'una xarxa d'espais naturals protegits a la plana vallesana que connectes les diverses zones verdes de la zona, però per

poder crear aquesta xarxa seria necessària l'actuació de forces supramunicipals i no només actuacions unilaterals per part dels Ajuntaments⁶³.

El grup ecologista Cànem també va presentar la seva proposta d'ordenació del territori anomenada *Gallecs. Parc Agrícola i Forestal, directrius per a l'elaboració d'un projecte de parc agrícola i forestal a Gallecs*. L'objectiu d'aquesta proposta però, no distava gaire de d'altres propostes ja que es cercava una protecció dels valors paisatgístics i biològics del parc, la defensa de l'activitat agrícola tradicional, treballar sobre el lleure, l'educació ambiental, etc. finalment, proposen també que l'espai mantingui la titularitat pública, però que sigui qualificat com a Paratge d'Interès Nacional.

Segons Domènech Roig (2000), el desenvolupament d'un parc agrícola ha de constar de les següents característiques:

- Qualificació urbanística com a parc agrícola.
- Una normativa que contempli al menys els tres aspectes: edificacions permeses, elements del paisatge i protecció mediambiental.
- Usos: agrícola, didàctic i de protecció d'elements excepcionals.
- Gestió pública amb un òrgan gestor que hauria d'actuar en:
  - Exercir la disciplina en el compliment de la normativa.
  - Redacció d'un pla de desenvolupament agrícola.
  - Execució de les actuacions d'equipament del parc: camins, bases, etc.
  - Exercir una política de sòl consistent en la creació d'un patrimoni públic de sòl, la intervenció en el mercat, la compra de sòl a propietaris absentistes o jubilats i la possibilitat d'efectuar ordenacions parcel·laries.
- Crear mesures de compensació a les explotacions.

El 1990 els Ajuntaments de Parets i Mollet, de manera conjunta, van encarregar un estudi al gabinet d'arquitectes Batlle i Roig per tal de crear un Parc Rural a Gallecs; la proposta anaven en tres línies: la reforestació immediata, una reforma viària i la construcció

---

⁶³ Aquesta proposta apareix reiteradament en la diversa bibliografia, moltes vegades amb el nom de Via Verda.

d'equipaments lúdics. En aquest sentit, les negociacions amb l'INCASOL no van prosperar ja que aquest últim es va negar a requalificar la zona.

Una altra possible solució que es proposa es la de treure a concurs l'arrendament d'una sèrie de parcel·les amb les masies corresponents havent fet, prèviament, una concentració de les terres amb relació a les llicències agràries del 1983. D'aquesta manera es podria desenvolupar tot un conjunt de pagesos que visquessin a les masies i treballessin les terres, a més de que aquests creessin cooperatives al voltant d'un pla de gestió agrícola sostenible per tal d'optimitzar l'ús de la maquinària i poder comercialitzar els productes del Gallecs tal i com es fa actualment amb l'Agrobotiga de Gallecs. Les altres masies es traurien a concurs per tal de que siguin gestionades com a casa de colònies o albergs per a la joventut i unes altres romandrien sota gestió pública per a activitats de gestió ambiental, informació i seu del consorci a més d'incentivar activitats de turisme rural.

S'ha de dir que, qualsevol que sigui la proposta que es vulgui tirar endavant, aquesta requerirà d'un pla d'usos i d'un pla de gestió de les activitats que s'hi vulguin dur a terme per tal que aquestes estiguin regulades i que no suposin cap tipus d'agressió al territori.

6.1.2 La proposta de Sandrine Alinat

Sandrine Alinat, geògrafa de la Universitat de Montpeller, en la seva tesi doctoral anomenada "*Modelatge de paisatges realistes i l'accés al coneixement espacial associat: espais periurbans de Montpeller i de Barcelona*", fa una proposta molt interessant des del meu parer i que tindrà relació amb la meva proposta final d'aquest treball, i és que Gallecs esdevingui un ecoespai⁶⁴ i incorporar-ho dins d'una xarxa d'espais europeus amb les mateixes característiques i poder gaudir així de les relacions que s'estableixen entre aquesta mena d'espais.

Donada la dinàmica de creixement del Vallès, Gallecs es converteix en un lloc idoni per ser catalogat com a ecoespai donada la seva situació estratègica. A més, les característiques paisatgístiques i biològiques que he anat remarcant durant tot el treball també fan d'aquest espai un lloc susceptible d'una protecció a nivell quant més global millor. Tot i això, la Unió

---

⁶⁴ Un Ecoespai és un àmbit de posada en valor dels potencials locals tant naturals com científics, tècnics, econòmics i culturals, desenvolupats a través de projectes ecològics, però alhora econòmics, per a una protecció adequada del Medi (Alinat, 2002).

Europea ha estipulat tota una sèrie de criteris per formar part de la xarxa d'ecoespais; aquests criteris son els següents:

- La protecció del medi ambient i del patrimoni local
- La recerca científica i el desenvolupament tecnològic
- La solidaritat ètica i econòmica
- L'impacte socioeconòmic
- La cultura i la memòria
- Les accions pedagògiques
- La comunicació i l'efecte aparador
- L'animació local
- El desenvolupament internacional
- L'impuls normalitzador de les polítiques públiques de desenvolupament local

Gallecs, compleix amb tots aquests requisits com hem vist al llarg d'aquest treball, de fet, les actuacions dutes a terme per part del Consorci de Gallecs van encaminades en aquest sentit, duent a terme tot un seguit d'actuacions dins el territori per tal de reactivar l'activitat tant econòmica, com social, com pedagògica tot i mantenint i protegint els valors de l'entorn.

6.2 Breu proposta personal per una millora en la protecció de Gallecs

Després de tota la tasca feta en aquest treball per tal de poder entendre quins han estat els factors desencadenants d'un conflicte que va començar fa cinquanta anys i que avui dia és encara latent i després de veure algunes de les propostes que s'han fet per la protecció del parc he pensat algunes propostes personals per tal de millorar aquesta protecció.

Òbviament, aquestes propostes tenen un fonament teòric en tot el que s'ha treballat en aquest estudi de cas. Per fer-les he decidit primerament fer un anàlisi DAFO tot i que molt senzill, ja que és un instrument molt utilitzat a l'hora d'avaluar polítiques públiques i he pensat que podia tenir molt de sentit tenir una visió global com la que dona la taula dels factors que influeixen en la gestió del parc per així poder fer propostes objectives.

Aquesta taula esta feta des del punt de vista d'un hipotètic gestor i és la següent:

FACTORS INTERNES	FACTORS EXTERNS
<p>FORTALESES Bona tasca reguladora per part del Consorci de l'Espai Rural de Gallecs. Promoció de què és Gallecs (mitjançant la Marca Gallecs i la conscienciació de la població).</p>	<p>OPORTUNITATS Proximitat als consumidors potencials dels productes agrícoles. Augment progressiu en la sensibilitat de la població pel que fa les qüestions ambientals. Augment de la demanda de la població de zones verdes d'esbarjo.</p>
<p>DEBILITATS Manca d'una normativa més forta en quant a la protecció. Manca de seguretat per part dels pagesos pel que fa a les seves llicències.</p>	<p>AMENACES⁶⁵ Lloc estratègic de Gallecs amb un gran potencial d'urbanització per la seva situació geogràfica. Diversitat d'interessos per part dels actors del conflicte.</p>

Font: Elaboració Pròpia

6.2.1 Augment del territori inclòs dins del Pla d'Espais d'Interès Natural

En aquest treball s'ha pogut veure que una de les principals lluites ha estat la necessària incorporació dels territoris de l'ACTUR de Gallecs dins el Pla d'Espais d'Interès Natural. Finalment, això s'aconsegueix al 2005 amb el Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs i de manera pràctica al 2009 amb l'aprovació definitiva del Decret de modificació dels Espais d'Interès Natural.

Tot i que la inclusió de Gallecs dins el PEIN va suposar un pas molt important en la protecció de l'espai, van quedar molts terrenys, podríem dir que petites "mossegades" del territori dels diferents ajuntaments que no van ser incloses dins d'aquest pla. Això, ha donat lloc perquè alguns ajuntaments o l'INCASOL, especulin amb la venda d'aquests terrenys⁶⁶.

Aquesta va ser una de les peticions que es van fer a la manifestació del passat 19 d'abril en la que, d'entre altres coses, es demanava *"l'augment de superfície protegida inclosa al PEIN de Gallecs amb les finques perimetrals com recullen els estatuts del Consorci, fent-lo compatible amb la seva característica de connector ecològic i d'espai de biodiversitat"* (Manifest: L'INCASOL es ven Gallecs, per què callen els ajuntaments?⁶⁷)

⁶⁵ Per a més informació sobre les amenaces que hi ha sobre el Gallecs veure l'annex 6.

⁶⁶ N'és un exemple el cas de Can Banús a Santa Perpetua de Mogoda tractat prèviament en aquest mateix treball.

⁶⁷ Manifest redactat per la Plataforma de Defensa del Gallecs per a la passada manifestació del 19 d'abril de 2015.

El procés per incloure aquells terrenys exclosos del PEIN seria una memòria tècnica dels valors de la zona a petició de l'Ajuntament en qüestió o de la pròpia Generalitat de Catalunya, concretament, hauria de ser el Departament de Territori i Sostenibilitat. L'ampliació del PEIN l'hauria d'aprovar en última instància el Consell Executiu de la Generalitat.

Hi ha una part de l'espai que ha quedat fora del PEIN que no te cap sentit que hi sigui inclosa ja que son terrenys que ja s'han urbanitzat amb variants, polígons industrials, equipaments urbans, etc. La part però, que resta sense urbanitzar hauria de ser inclosa, tot i que, si es para atenció en qui ha de ser qui aprovi finalment aquesta inclusió, ens podem arribar a fer una idea de que és molt probable que aquesta proposta tan demanada pels diferents sectors de la societat mai s'arribarà a dur a terme donats els interessos econòmics que hi ha en aquelles zones amb tant de potencial urbanístic.

6.2.2 Inclusió de Gallecs dins la Xarxa Natura 2000

És important conèixer què és aquesta Xarxa i quin paper pot jugar en la protecció del Gallecs si tenim en compte que, segons dades de la pròpia Xarxa Natura 2000, Catalunya es el segon territori de la Unió Europea amb espais afectats per la definició de Lloc d'Interès Comunitari amb un 30,45% del seu terreny sota aquesta denominació, i el primer territori amb espais afectats per la denominació de Zona d'Especial Conservació amb el 26% del terreny afectat.

L'any 1988 la Comissió Europea va proposar la creació d'una xarxa comunitària de zones d'especial conservació a la qual va anomenar Xarxa Natura 2000. Quatre anys després es va aprovar una directiva⁶⁸ dirigida a fer possible aquesta xarxa. La idea era que cada Estat membre havia d'elaborar un llistat nacional de llocs que fossin representatius en el seu territori dels diferents tipus d'habitats naturals i d'espècies. Un cop aprovades les propostes dels Estats per part de la Comissió, aquests llocs passarien a ser Llocs d'Importància Comunitària⁶⁹ i finalment, els Estats haurien de declarar aquests llocs com a Zones d'Especial Conservació⁷⁰. La Xarxa Natura per tant, queda integrada per tot el conjunt de

---

⁶⁸ Directiva 92/43/CE, de 21 de maig, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la flora i la fauna silvestre.

⁶⁹ La Directiva defineix aquests llocs com a "un lloc que, en la regió o regions biogeogràfiques a les que pertany, contribueixi de manera apreciable a mantenir o restablir un tipus d'habitat natural dels que es citen en l'Annex I o una espècie de les que s'enumera en l'Annex II, en un estat de conservació favorable i que pugui contribuir de manera apreciable a la coherència de la Xarxa Natura 2000" (art. 1.k)

⁷⁰ La Directiva defineix aquestes zones com "un lloc d'importància comunitària designat pels Estats membres mitjançant un acte reglamentari, administratiu i/o contractual, en el qual s'apliquen les mesures de conservació necessàries per al manteniment o el restabliment de les espècies per a les quals s'hagi designat el lloc" (art. 1.1)

Zones Especials de Conservació declarades pels diferents Estats, juntament amb les Zones d'Espcial Protecció per les Aus regulades per la Directiva 79/409/CEE i pels Llocs d'Interès Comunitari .

La pagina web de l'Institut Agrícola explica de manera molt esquemàtica les fases de creació de la Xarxa Natura 200 i les divideix en 3 punts basics que son els següents:

- Fase Prèvia: L'Estat membre determina els hàbitats i les espècies a protegir mitjançant la confecció de llistats nacionals que son presentats davant la Comissió Europea.
- Fase de Concertació: Determinació entre els Estats membres i la Comissió Europea dels Llocs d'Interès Comunitari atenent a diferents factors ambientals.
- Fase Final: Designació de les Zones d'Espcial Conservació. Un cop un lloc es designat com a Lloc d'Interès Comunitari l'Estat membre ha de declarar-ho com a Zona d'Espcial Conservació en 6 anys. Aquesta declaració implica majors restriccions i afectacions tant a l'activitat com a la propietat.

El regim de protecció dissenyat per la Directiva en el seu article sisè és d'obligada aplicació per part dels Estats membres a partir del moment en que un espai es declarat per la Comissió com a Lloc d'Interès Comunitari. Seran els propis estats els que fixaran les mesures adients per tal de conservar aquell espai però, al marge de que siguin els estats els qui decideixin quines mesures s'aplicaran, la Directiva incorpora un mecanisme de caràcter preventiu i defensiu segons el qual, qualsevol projecte que pugui afectar aquests llocs s'han de sotmetre a una avaluació pel que fa a les seves possibles repercussions.

Pel que fa al finançament del projecte, aquest aspecte ha rebut diverses critiques i ha estat un punt controvertit pel que fa al projecte comunitari, ja que, tal i com explica J.M Aspas (1995), el Comitè Econòmic i Social va criticar el fet que la Directiva Habitats no incorpores cap fitxa financera ja que, la seva eficàcia, nomes podria anar garantida en cas que hi hagués un finançament important. Les institucions comunitàries però, van admetre el compromís de que, en aquelles zones especials de conservació on hi haguessin tipus d'hàbitats naturals prioritaris i/o espècies prioritàries, els Estats hi podrien demanar un cofinançament. Per tant, el cost de manteniment de les zones especials de conservació aniria a càrrec dels Estats tret d'aquells casos en que hi hagin hàbitats naturals prioritàries o espècies prioritàries on el

finançament podria ser compartida entre els Estats i la Unió Europea amb una prèvia valoració per part de la institució.

A Espanya la Directiva Habitats va ser transposada mitjançant els Reals Decrets, 1.997/1995 i 1.193/1998. Un cop feta la transposició en 1995 es va crear un grup de treball responsable de la seva aplicació a Espanya el qual va ser integrat per representants de totes les Comunitats Autònomes i pel Ministeri d'Agricultura. La idea era que l'Administració Central exercís les tasques de coordinació i de recolzament tècnic a més de realitzar un Inventari Nacional d'Habitats el qual va ajudar a reforçar la informació sobre la biodiversitat espanyola.

Si Gallecs estigues integrat dins aquesta Xarxa, això augmentaria el nivell de la seva protecció sobre aquest territori ja que una modificació en la classificació del sòl no estaria només a càrrec de l'administració autonòmica sinó que dependria també de les decisions que es prenguessin a nivell europeu. A més, la integració dins la Xarxa Natura 2000 podria afavorir la captació de més fons per a dur a terme diferents activitats al Parc, ja sigui de neteja, conservació, rehabilitació, etc.

No és cap secret però, que aquesta inclusió no s'arribarà a donar probablement mai ja que hi ha un intent per part de la Generalitat de mantenir tots aquests territoris sota la tutela únicament del Govern català per tal que acabin sent urbanitzats en algun moment futur tret d'una part central del Parc que quedaria protegida. És per això que no es vol que hi hagi una intrusió per part d'altres nivells com és ara la Unió Europea en un sòl que és de titularitat pública.

6.2.3 Creació de Taules de Negociació

Les taules de negociació son una eina feta servir en un principi sobre tot pel sector financer però que avui dia té una utilitat que va més enllà d'aquest àmbit. Amb les taules de negociació es pretén donar solució a una controvèrsia mitjançant la negociació, entenent per negociació *l'activitat dialèctica en la qual les parts que representen interessos contraposats es comuniquen i interactuen influenciant-se de manera recíproca, per lo qual, utilitzen tant el poder com la disposició que pugui existir per acceptar-lo amb la finalitat d'arribar a un acord. En aquest procés, cadascú intenta aconseguir, mitjançant la persuasió, més del que podria haver obtingut actuant pel seu propi compte* (Nicolaci, 2005).

Les taules de negociació han de tenir un àmbit de discussió delimitat al tema que es vulgui solucionar a més de tenir un temps prèviament establert per tal de que no esdevinguin una eina de discussió constant però que no serveixi per a la seva finalitat que es la solució d'una controvèrsia.

En aquesta taula haurien de participar tots els actors enumerats prèviament en aquest treball. Cadascun dels actors tindrà una perspectiva diferent donada la seva posició dins el conflicte i és molt important escoltar totes i cadascuna dels posicionaments. El que es pot veure en el cas del Gallecs, i que diverses fonts entrevistades han pogut corroborar, és que hi ha hagut una manca d'acord entre els ajuntaments a l'hora de buscar una sortida viable per a la protecció d'aquest espai⁷¹; aquesta taula de negociació podria ser un moment idoni per tal de poder arribar a un acord de les forces polítiques.

Per tant, les taules de negociació, tot i ser un element poc utilitzat a la nostra cultura amb una visió més tradicional que passa per solucionar els conflictes mitjançant regulacions normatives, poden ser un element fonamental per arribar a una possible solució vers el Gallecs. I anant més enllà, no només pot servir per arribar a un acord en quant a la protecció d'aquest Parc, sinó que també pot servir de precedent per a la solució de futurs conflictes sense que hagin de passar els quaranta anys aproximadament que han passat des de l'inici del conflicte per la protecció de Gallecs.

6.2.4 Redacció d'un Pla d'Usos i d'un Pla Especial per Gallecs

La redacció d'un Pla d'Usos i d'un Pla Especial de Gallecs, igual que l'augment del territori inclòs dins el PEIN, no son cap novetat ja que és una demanda que es porta molt de temps fent des de les associacions de defensa de Gallecs i els grups implicats en la seva protecció.

Amb la redacció d'un Pla d'Usos quedarien molt millor delimitades totes aquelles actuacions que poden dur-se a terme dins del parc i com han de dur-se a terme per tal que siguin els menys contaminant possible i que no alterin la flora i la fauna del lloc. En aquest pla es redactarien normes relatives a la gestió dels residus, a la protecció del paisatge (com per exemple la prohibició d'introduir elements que puguin alterar el paisatge, la regulació dels usos ramaders, de les activitats d'oci i d'esbarjo o sobre la circulació de vehicles.

---

⁷¹Aquest fet ho ha remarcat molt durant tota l'entrevista en Lluís Ansó, activista històric en la defensa de Gallecs.

Pel que fa a la redacció d'un Pla Especial a Gallecs, aquesta redacció apareix contemplada en el Real Decret 2159/1978 en l'article 79.1⁷² on es preveu la redacció de plans especials que complementin els plans directors existents (en aquest cas es complementaria el Pla Director Urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs) amb diferents objectius, però, en el nostre cas, amb la finalitat de protecció del paisatge, de les vies de comunicació, del sòl, del medi urbà, rural i natural per a la seva conservació i millora (RD 2159/1978 art. 76).

La redacció d'un pla d'aquest tipus a Gallecs seria molt interessant ja que milloraria la protecció que hi ha en la actualitat, derivada del Pla Director Urbanístic i del PEIN. Gracies a la redacció d'un pla d'aquest tipus es podrà classificar les activitats permeses a Gallecs i evitar-ne aquelles que siguin incompatibles⁷³.

6.2.5 Delimitació d'un pre-parc

Com ja s'ha vist al llarg d'aquest treball, la zona de gallecs es troba en un espai central, envoltat per tota una sèrie de municipis molt desenvolupats urbanísticament. Això fa que no hi hagi una continuïtat dels espais verds i que es provoques un tall que podríem catalogar de poc natural entre els espais verds i els espais urbanitzats.

La major part dels límits de Gallecs estan urbanitzats, ja sigui amb polígons industrials o amb zones residencials; això també suposa un problema sobre la protecció del medi de Gallecs, ja que son focus de contaminació molt elevats. Òbviament, ja no s'hi pot fer res amb tots aquells espais ja urbanitzats, però si que s'hauria d'establir alguna mena de protecció específica per a aquells sectors encara "verges" com per exemple la Plana de Can Lledó a Mollet del Vallès creant així una zona de pre-parc.

L'ideal seria que aquesta zona de pre-parc fos catalogada com a sol no urbanitzable i s'hi puguin dur a terme activitats lúdiques, pícnic, esports a l'aire lliure, etc. que respondrien a la demanda social de zones verdes d'esbarjo. És a dir, habilitar aquests espais per tal que siguin d'us públic però fent un us d'aquest respectuós amb el medi ambient.

---

⁷² Real Decret 2159/1978, de 23 de juny, pel qual s'aprova el reglament de planejament per al desenvolupament i aplicació de la llei sobre regim de sol i ordenació urbana.

⁷³ Per a més informació consultar el *Pla Especial del Parc Territorial de l'Espai Rural de Gallecs* redactat per l'Equip de recerca Càtedra d'Urbanística, amb Antonio Font Arellano; Per ETSAV-UPC, amb Lorena Maristany arquitecte, Silvia Mas arquitecte i Josep Solé Arquitecte; per Minuartia Estudis Ambientals, amb Vicenç Planas enginyer agrònom i per l'estudi DTUM, amb Albert Cortina advocat.

7. CONCLUSIONS

Gallecs, un espai verd dins la plana vallesana, considerat únic en un entorn altament urbanitzat com són els municipis del Vallès oriental i l'occidental, es veu amenaçat quan el govern franquista proposa la creació d'una macro ciutat que servís per descongestionar la capital catalana i d'altres municipis com per exemple Sabadell, Mollet o Granollers que patien un fort procés migratori.

L'expropiació dels terrenys de Gallecs mitjançant l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs va suposar un moment clau en el conflicte que va mobilitzar pagesos, ciutadans dels municipis afectats, polítics i grups ecologistes. Tot i que la crisi del petroli, les mobilitzacions en defensa del territori i la transició democràtica fan que s'aturi provisionalment el projecte de construcció d'aquesta macro ciutat l'any 1973, la incertesa per part d'aquells qui viuen i treballen a Gallecs era encara latent suposant així l'inici d'un període que s'arrossegaria fins a l'actualitat.

Les lleis desenvolupades per l'Estat espanyol en matèria de medi ambient, com ho han estat les lleis del 1975 o del 1989, han suposat una evolució important pel que fa a la protecció dels espais com el de Gallecs. Tot i així, la manca de voluntat política a Catalunya feia que aquest espai del Vallès quedés encara sense cap tipus de protecció ja que, aquests terrenys ja eren propietat de la Generalitat, concretament, de l'INCASOL, i d'aquesta en depenia la seva protecció i qualificació.

Tots aquests anys de desprotecció i incertesa van tenir com a conseqüència la pèrdua de gran part de les zones delimitades per l'ACTUR de Santa Maria de Gallecs i que van servir per edificar diferents tipus d'infraestructures, a més d'una pèrdua important del valor paisatgístic i faunístic del territori.

Amb la redacció del Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gallecs al 2005 juntament amb la inclusió de part dels territoris delimitats a l'ACTUR dins el Pla d'Espais d'Interès Natural s'havia d'arribar a la fi d'aquest conflicte ja que aquest n'era un dels objectius principals del pla, però malauradament això no ha estat possible donat que el PEIN deixava exclosos petits territoris dels ajuntaments limítrofs que han servit com a reserva per a futures especulacions, com ho hem pogut veure en el cas de Can Banús.

Molts han estat els col·lectius implicats en aquest conflicte, de la mateixa manera que diverses han estat les propostes per a una millora de la protecció d'aquest espai, però aquestes han estat tombades la majoria de vegades pel Govern català poc interessat en augmentar la protecció de la zona del Gallecs ja que, tot i que ha quedat eliminada la possibilitat de crear una ciutat en aquest espai, encara es veu la plana com a un lloc amb molt de potencial per a la seva urbanització⁷⁴.

La hipòtesis principal d'aquest treball afirmava que *el Pla d'espais d'interès natural aplicat a Gallecs és insuficient per garantir una protecció total d'aquest territori, fet pel que s'han de buscar alternatives a la situació de protecció actual*. Ja amb un coneixement més ferma sobre que és el PEIN i sota quin marc es regula i després de la tasca de recerca que s'ha fet en aquest treball, es pot dir que no és una mala solució tot i que, des del meu punt de vista, s'ha de veure només com un primer pas.

S'ha vist que el PEIN no és suficient per protegir Gallecs; en primer lloc perquè no inclou tots els espais que hauria d'incloure. En segon lloc, perquè no sembla ser una llei lo suficientment rígida com per protegir de la manera necessària el parc, ja que encara hi ha futures amenaces sobre Gallecs, tot i estar inclòs dins el PEIN.

D'aquesta hipòtesi principal se'n derivava una segona sub hipòtesi que deia que, *ja que el PEIN no es una figura suficient per protegir aquest espai, seria bo incloure'l en la Xarxa Natura 2000 per millorar la seva protecció*. Havent analitzat la manera de funcionar i els beneficis que suposa la Xarxa Natura 2000 es pot afirmar que una inclusió de Gallecs dins aquesta Xarxa augmentaria el seu nivell de protecció i seria molt profitós per l'Espai no només a nivell de protecció com ja hem dit, sinó a nivell de profit econòmic.

De cara al futur, les perspectives per Gallecs no seran bones si el Govern de la Generalitat no s'implica a fons en la protecció d'aquest espai. A més, una altra preocupació és, fins a quin punt continuarà la mobilització de les plataformes per la defensa de Gallecs a nivell municipal, ja que, hem de tenir present que aquests tipus de mobilitzacions no són contínues en el temps.

Els reptes per tant, son molts i no serà fàcil; s'ha de continuar promocionant l'agricultura ecològica i de proximitat i la marca Gallecs com a forma d'economia sostenible característica

---

⁷⁴ Hem de tenir present que, els municipis amb els quals limita Gallecs son municipis molt ben comunicats i amb molts equipaments i serveis com són el cas de Mollet del Vallès, Parets o Montcada.

d'aquest espai, s'ha de fer una feina constant pel que fa l'educació ambiental i s'ha de dur a terme una tasca continua de mobilització a nivell social però també polític.

Les mesures que es prenguin d'ara endavant han de fer-se amb una perspectiva supramunicipal. S'han de deixar de banda els interessos particulars de cada municipi per tal de poder redactar propostes amb una visió global i que puguin ser profitoses per tot el conjunt de la població; l'experiència ens ha demostrat que les postures individualistes no han servit per avançar en la lluita pel Gallecs.

Per últim, és molt important que tots els ciutadans facin pressió en els seus respectius ajuntaments per tal que aquests prenguin mesures conjuntes sobre el futur de Gallecs encaminades sempre a la protecció de l'espai i a la protecció del medi ambient com un bé que és propietat de tots i totes i que no ha de ser matèria d'especulació urbanística en cap cas.

8. BIBLIOGRAFIA

BASORA, X. Et al. (2005): Oportunitats per a la custòdia del territori als municipis: *Guia pràctica per a ajuntaments i entitats locals*. Barcelona: Xarxa de Custòdia del Territori (XCT)

BOSCH, E. "Gallecs, un pulmó verd a la plana vallesana." *Notes*, 2008, Vol. 23: p. 129-145.

CARRERO DE ROA, M. (2005): "Los Planes Especiales". A: ALONSO, MR. (coord.): *Comentarios a la legislación de Ordenación del Territorio y Urbanismo del Principado de Asturias*. Madrid: Montecorvo, p. 604-615.

CIVIT, A. "El pla director urbanístic del paratge de Gallecs." *Espais*, 2006, Vol. 52: p. 126-129.

CONSORCI DE GALLECS (2010): *Pla d'Educació Ambiental i Divulgació de l'Espai d'Interès Natural de Gallecs*. Barcelona: Consorci de l'Espai Rural de Gallecs.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2005): *Pla Director Urbanístic de l'Actur Santa Maria de Gallecs. Text refós*. Generalitat de Catalunya: Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

GORDI, J. (2003): "La Urbanització de Gallecs. Polítiques urbanístiques, pressió constructiva i espais oberts". A: NEL·LO, O. (ed.): *Aquí, no! Els conflictes territorials a Catalunya*. Barcelona: Empuries, p. 185-205.

GORDI, J. (2003): *Gallecs, més de trenta anys de propostes i accions*. Barcelona: Mediterrània.

GORDI, J. "Notes sobre el planejament urbanístic de Mollet del Vallès." *Notes*, 1989, Vol. 3: p. 51-62.

GORDI, J. "Reflexions sobre la gestió del paisatge de Gallecs". *Notes*, 2010, Vol. 25: p. 65-79.

LASO, P. & i LUDEVID, X. "Gallecs, vers el final de 30 anys de lluita." *Notes*, 2005, Vol. 20: p. 33-41.

LUDEVID, X. "La protección de Gallecs: espais d'interès natural i activitat agrícola". *Notes*, 2008, Vol. 25: p. 161-197.

MARTÍNEZ, A. "Parc Agrícola del Vallès, una opció de futur." *Lauro: revista del Museu de Granollers*, 2005, Vol. 28: p. 79-86.

MORA, P. (2012): El moviment ecologista a Catalunya: el seu origen, evolució i inserció a la societat catalana.

MULERO, A. (2002): La protección de Espacios Naturales en España. Madrid: Mundi-Prensa.

NEL-LO, O. (ed.) (1996): Gallecs, espai obert. Mollet del Vallès: Centre d'Estudis Molletans.

RIERA, JM. (2003): Els paisatges de Gallecs. Barcelona: Mediterrània.

SAFONT, G. "La Reconversió a l'agricultura ecològica de l'espai rural de Gallecs dins de la regió metropolitana de Barcelona". *Notes*, 2008, Vol. 25: p. 199-244.

SAMPÉRIZ, P. (2010): Pla tècnic de Gestió i Millora Forestal de Gallecs. Sabadell: Consorci de l'Espai Rural de Gallecs.

SERRATOSA, A. "Els espais oberts en el planejament metropolità: realitats i propostes." *Papers*, 1994, Vol. 20: p. 37-47.

VALLS, O. "Algunes qüestions jurídiques sobre Gallecs." *Notes*, 2000, Vol. 14: p. 21-24.

VÁZQUEZ, M. (2010): "Gallecs, un paraje que perdura contra viento y marea". A: UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE MADRID: El Espacio Agrícola Entre la Ciudad y el Campo. Madrid, p. 81-89.

VILA, N. & RODRÍGUEZ, L. (2010). *Memòria 2009*. Barcelona: Consorci de Gallecs.

VILAGINÉS, J. "Gallecs. Notícies històriques." *Notes*, 1994, Vol. 8: p. 31-46.

JURISPRUDÈNCIA

Espanya. Decreto-ley 7/1970, de 27 de junio, sobre actuaciones urbanísticas urgentes. *Boletín Oficial del Estado*, de 30 de junio de 1970, núm. 155, pp. 10244 a 10246.

Espanya. Decreto-ley 17/1971, de 28 de octubre, por el que se modifica la Administración Institucional del Ministerio de Agricultura y se encomienda al Gobierno la reestructuración de dicho Departamento. *Boletín Oficial del Estado*, de 4 de noviembre de 1971, núm. 264, pp.17679 a 17681.

Espanya. Ley 15/1975, de 2 de mayo, de espacios naturales protegidos. *Boletín Oficial del Estado*, de 5 de mayo de 1975, núm. 107, pp. 9419 a 9421.

Constitución Española de 1978. *Boletín Oficial del Estado*, de 29 de diciembre de 1978, núm 311.

Espanya. Real Decreto 2159/1978, de 23 de junio, por el que se establece el Reglamento del Planeamiento Urbanístico. *Boletín Oficial del Estado*, de 15 de Septiembre de 1978, núm. 221.

Espanya. Ley 12/1985, de 13 de junio de 1985 de Espacios Naturales. *Boletín Oficial del Estado*, de 12 de julio de 1985, núm. 166, pp. 22187 a 22192.

Espanya. Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, de 15 d'abril de 1988, núm. 978.

Espanya. Ley 4/1989, de 27 de marzo, de conservación de los espacios naturales y de la flora y la fauna silvestres. *Boletín Oficial del Estado*, de 28 de marzo de 1989, núm. 74.

Espanya. Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 1 de març de 1993, núm. 1714, pág. 6264.

Unió Europea. Reglamento (CE) nº 1405/94 de la Comisión, de 20 de junio de 1994, por el que se desarrolla el seguimiento financiero de los programas aprobados en virtud del Reglamento (CEE) nº 2078/92 del Consejo sobre métodos de producción agraria compatibles con las exigencias de la protección del medio ambiente y la conservación del espacio natural. *Diario Oficial de la Unión Europea*, de 21 de junio de 1994, núm. 154, pp. 12 a 14.

Espanya. Llei 2/2002, de 14 de març, d'urbanisme. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, de 21 de març de 2002, núm. 3600.

REFERÈNCIES WEB

Associació Agroecològica de Gallecs

<http://www.aegallecs.cat/>

Associació Cerdanyola Via Verda ACVV

<http://www.viaverda.org/>

Associació de Veïns de l'Espai Rural de Gallecs

<http://www.gallecs.cat/>

Biblioteca CF+S: Ciudades para un futuro más sostenible

<http://habitat.aq.upm.es/>

Butlletí Oficial de la Província de Barcelona

<http://bop.diba.es>

Consorci de Gallecs

<http://www.espairuralgallecs.cat/>

Consorci de Turisme del Vallès Oriental

<http://www.turismevalles.net/>

Departament de Territori i Sostenibilitat. Generalitat de Catalunya

<http://territori.gencat.cat/>

Diari El9Nou

<http://www.el9nou.cat/>

Ecologistes en Acció de Catalunya

<http://www.ecologistesenaccio.cat/>

GEVIC - Gran Enciclopedia Virtual Islas Canarias

<http://www.gevic.net/>

INCASÒL. Institut Català del Sòl. Generalitat de Catalunya

<http://incasol.gencat.cat/>

Internet Archive: Wayback Machine

<http://web.archive.org/>

Nació Digital: Diari català i independent

<http://www.naciodigital.cat/>

Noticias Jurídicas

<http://noticias.juridicas.com/>

Plataforma per a la Defensa de Gallecs

Wordpress: <https://salvemgallecs.wordpress.com>

Blogspot: <http://salvemgallecs.blogspot.com.es>

Territori - Observatori de projectes i debats territorials de Catalunya

<http://territori.scot.cat/>

ALTRES FONTS CONSULTADES

Entrevista a Lluís Ansó, activista històric en la lluita per la defensa de Gallecs. 9 d'abril de 2015, Gallecs.

Entrevista a Quim Perez, membre d'Ecologistes en Acció i de la Plataforma Aigua és Vida. 9 d'abril de 2015, Gallecs.

Jose Luis Moreno Garcia, membre de la Plataforma de Defensa del Gallecs. 12 de maig, Parets del Vallès.

Xerrada: *Gallecs, present i futur*. A càrrec de: Gemma Safont, Gerent del Consorci de l'Espai Rural de Gallecs. 8 de maig, Parets del Vallès.

Reunió amb la Plataforma de Defensa del Gallecs. 19 de març, Santa Perpetua de Mogoda.

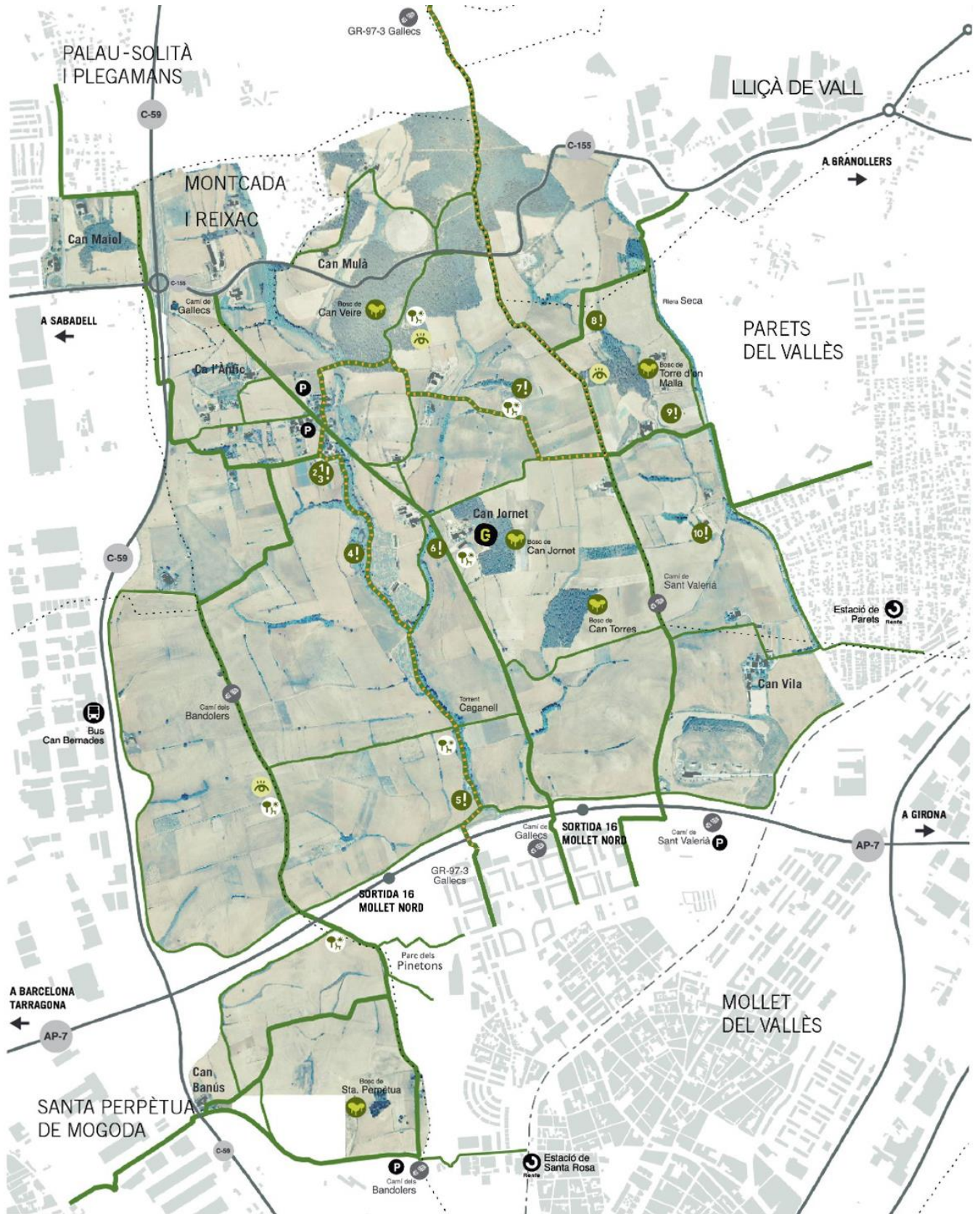

9. ANNEXOS

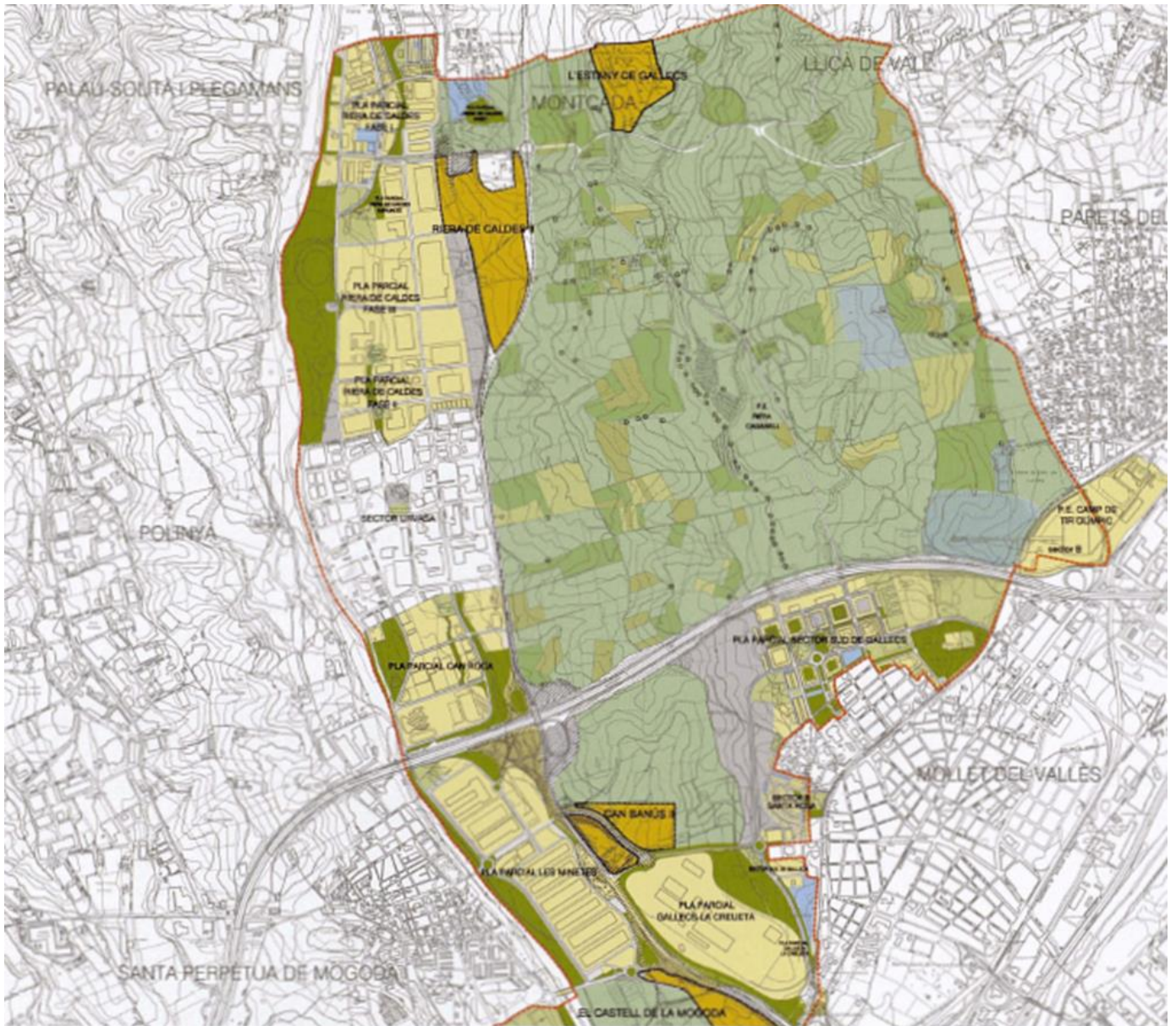
ANNEX 1: Situació de l'Espai de Gallecs en el mapa.

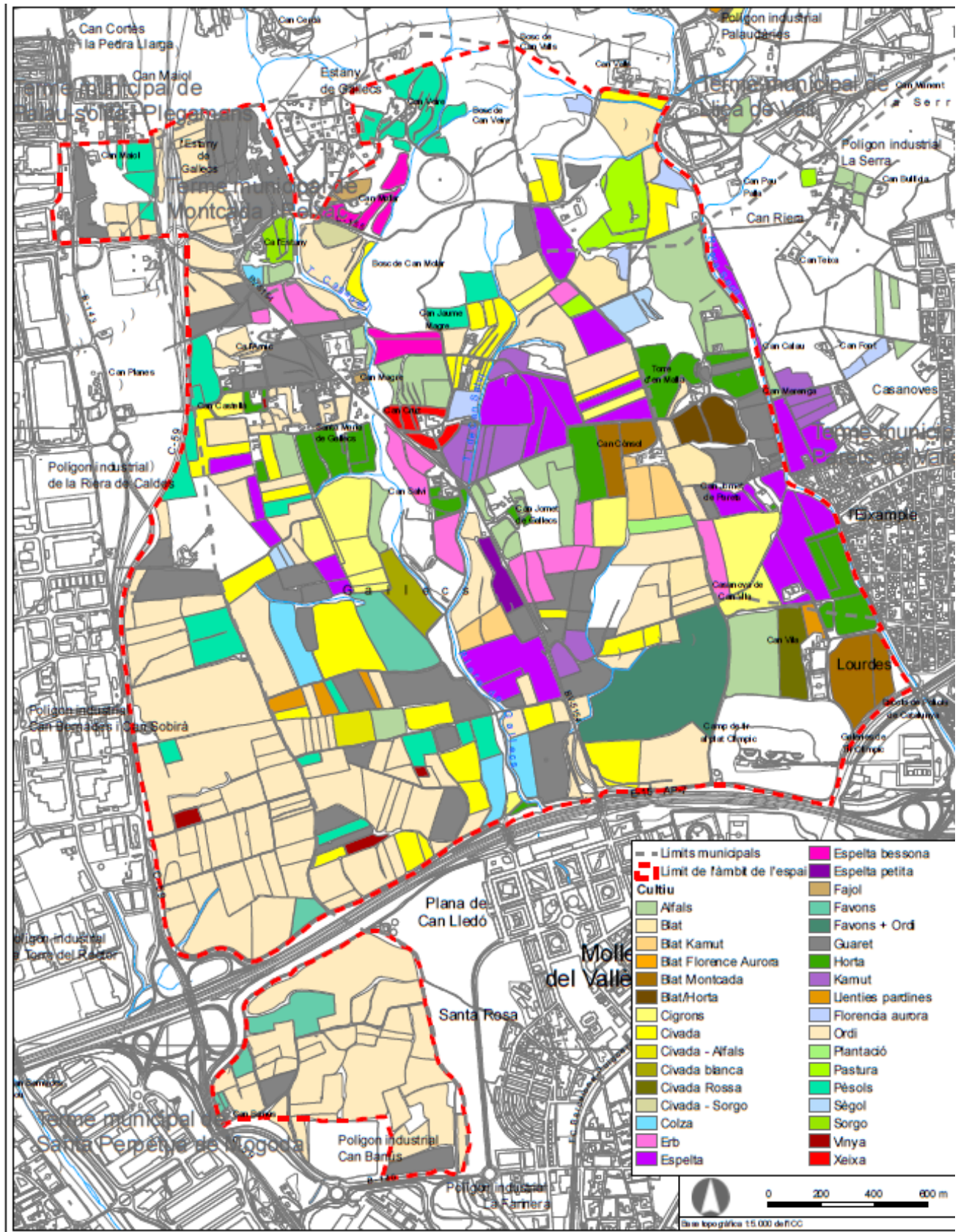
ANNEX 2: Plànol del Parc de l'Espai d'Interès Natural de Gallecs

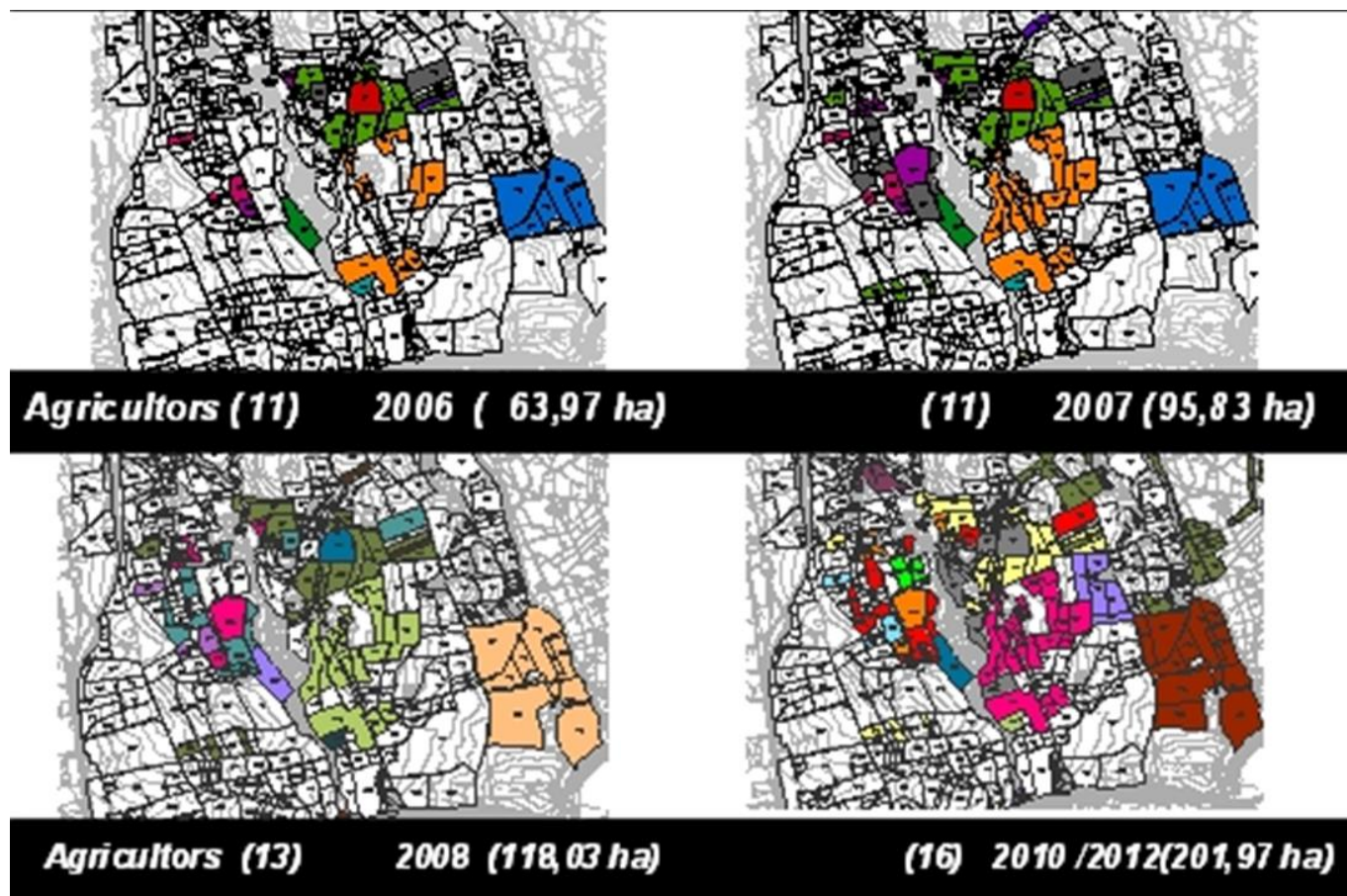
ANNEX 3: Àmbit de Pla Director Urbanístic de Santa Maria de Gal·lecs

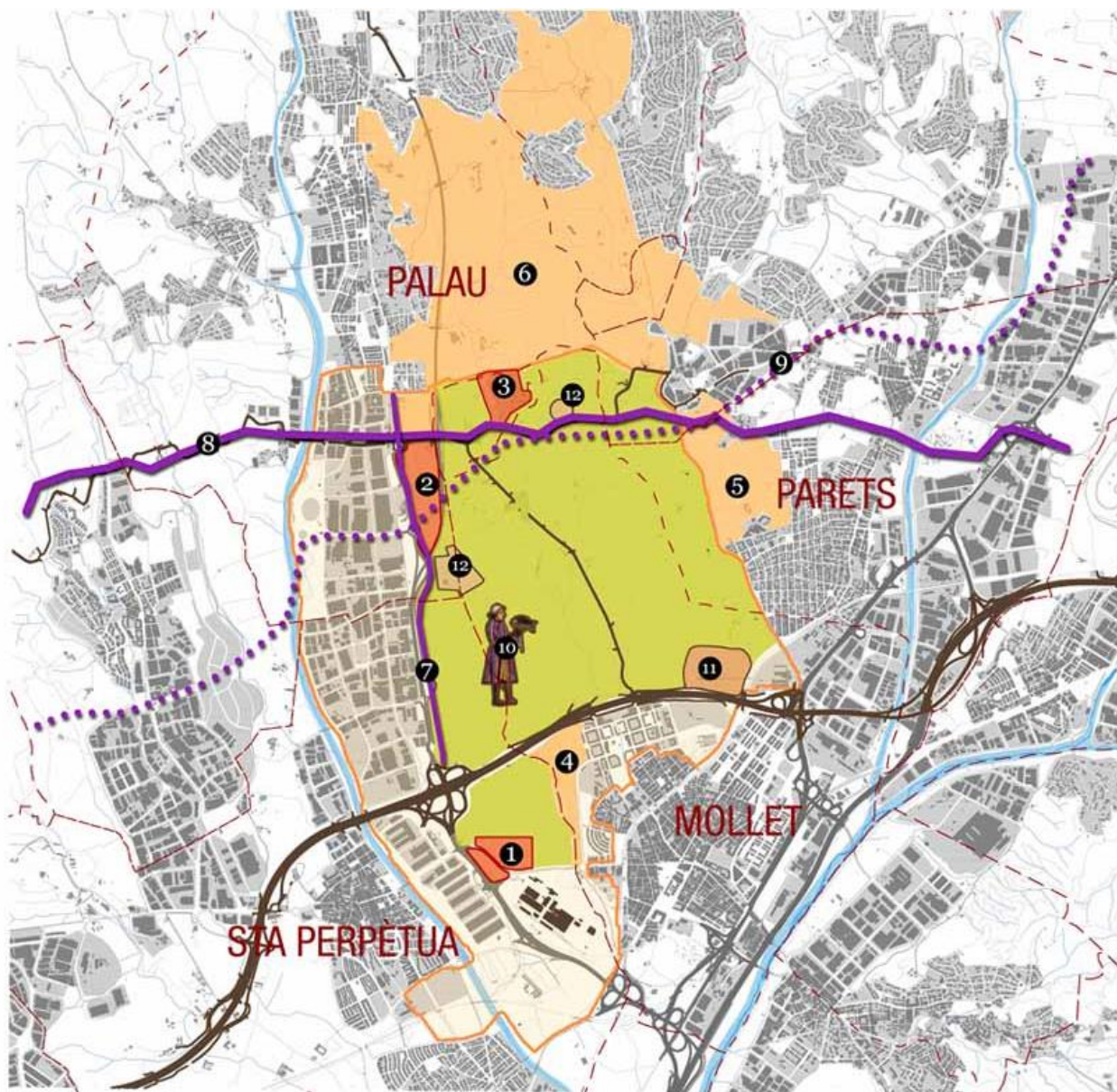
ANNEX 4: Tipus de cultius a Gallecs

ANNEX 5: Evolució dels conreus a Gallecs

ANNEX 6: Les Amenaces de Gallecs

EN VENDA:

- 1 CAN BANÚS II:**
L'EMPRESA TRANSWENCES JA HA DIPOSITAT UNA PAGA I SENYAL PER TAL DE UBICAR-HI UNA CENTRAL LOGÍSTICA DE MERCADERIES, CONVERTINT-SE EN UN PUNT D'ENTRADA I SORTIDA DE CAMIONS

ELS VOLEM AL PEIN:

- 4 ELS PINETONS:**
EL POUM DE MOLLET EL CONTEMPLA COM A ESPAI LLIURE PERÒ NO ÉS PROU GARANTIA. L'AJUNTAMENT PREVEU LA CONSTRUCCIÓ D'UN BLOC DE HPO A AQUELLA ZONA TOT I QUE ENCARA NO TÉ ELS DINERS.
- 5 RIERA SECA:**
ELS TERRENYS AGRÍCOLES DE LA RIERA SECA AL MUNICIPI DE PARETS TAMBÉ FORMEN PART DE LA MATEIXA UNITAT TERRITORIAL, NO TÉ SENTIT UNA GESTIÓ ALIENA AL PEIN.

NOUS TRAÇATS:

- 7 DESDOBLAMENT C-59:**
DESDOBLAMENT C-59. VARIANT A PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS. TRAM SANTA PERPÈTUA - CALDES DE MONTBUL ES PREVEU UN CARRIL SEGREGAT PER BUS I UN PER A VEHICLES PRIVATS.
- 8 AUTOVIA INTERPOLAR:**
SENSE PRESSUPOST PERÒ APROVADA PER LA GENERALITAT, LA INTERPOLAR TALLARÀ GALLECS FRAGMENTANT-LO I AUGMENTANT-NE LA CONTAMINACIÓ DE L'AIRE. VOLEM EL SOTERRAMENT DE LA C-155.
- 9 FERROCARRIL GRANOLLERS - SABADELL:**
PRETÉN UNIR MITJANÇANT UN TRANSPORT PÚBLIC COL·LECTIU ELS DIFERENTS POLÍGONS DE LA ZONA. EN EL SEU TRAÇAT, PERÒ, ATRAVESSARÀ GALLECS SUPOSANT UNA BARRERA AL TERRITORI.

AGRESSIONS:

- 10 FALCONERIA:**
LA PRESENCIA DE FALCONERS AFECTA LES AUS MIGRATÒRIES QUE PASSEN PER GALLECS QUE, HAVENT-HI FALCONS, NO S'HI ATUREN. LA PDG PORTA ANYS LLUITANT PER PROHIBIR AQUESTA PRÀCTICA.
- 11 CAMP DE TIR OLÍMPIC:**
LA PRÀCTICA DEL TIR PORTA AMB SI LA PRESENCIA DE PLOM I SOROLLS. QUAN ACABI LA SEVA CONCESSIÓ S'HA DE GARANTIR QUE EL SÒL NO SIGUI URBANITZABLE I PASSI A SER AGRÍCOLA.

PEIN:

AL 2009 DESPRÉS D'ANYS D'IN-SISTÈNCIA PER PART DE LES ENTITATS ECOLÒGISTES, S'INCLOUEN 753 HECTÀREES DE GALLECS AL PEIN. AQUEST DONA UNA PROTECCIÓ BÀSICA A L'ESPAI.

AMBIT D'EXPROPIACIÓ ACTUR:

AMB L'ACTUR DE SANTA MARIA DE GALLECS EL 1971, ES VAN EXPROPIAR 1.500 HECTÀREES REPARTIDA ENTRE MOLLET DEL VALLÈS, PARETS DEL VALLÈS, SANTA PERPÈTUA DE MOGODA, PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS, LLIÇA DE VALL, MONTCADA I REIXAC I POLINYÀ PER TAL DE FER-HI UNA CIUTAT.

- 2 RIERA DE CALDES II:**
ESTÀ QUALIFICAT COM A SÒL INDUSTRIAL I ES TROBA FORA DE L'ÀMBIT DE PROTECCIÓ DEL PEIN. ACTUALMENT NO TÉ COMPRADOR, PERÒ ÉS SUCCEPTIBLE DE ÉSSER INDUSTRIALITZAT.
- 3 URBANITZACIÓ L'ESTANY DE GALLECS:**
ES TROBA FORA DE L'ÀMBIT DE PROTECCIÓ DEL PEIN. PERTANY AL TERME MUNICIPAL DE MONTCADA I ACTUALMENT ESTÀ LEGALITZADA L'EDIFICACIÓ DE 60 PARCEL·LES.

- 6 BOSCOS DE PALAU:**
ELS BOSCOS DE PALAU ES VAN QUEDAR FORA DEL PEIN PER SER PRIVATS. LA PROPIETAT PRIVADA TAMBÉ HA D'ESTAR SOTMESA A LA RESPONSABILITAT SOCIAL I MEDI-AMBIENTAL.